

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Reflexe důvodů volby jména dítěte pohledem aktérů

Bakalářská práce

Veronika Matoušková

Praha 2016

Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Turková, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24. 6. 2016

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí své bakalářské práce PhDr. Miloslavě Turkové, CSc., za její ochotu, vstřícnost, a především cenné rady a připomínky. Rovněž děkuji všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu a ochotně zodpovídali mé dotazy.

Obsah

Úvod	6
1 Vymezení pojmů	7
1.1 Onomastika	7
1.2 Rodné jméno	8
2 Funkce rodných jmen	9
3 Původ a vývoj rodných jmen	10
4 Zákonná úprava	12
4.1 Zápis rodného jména	12
4.2 Změna rodného jména	14
5 Pojmenovávací proces	15
5.1 Pojmenovávání jako přechodový rituál	15
6 Faktory ovlivňující výběr jména	17
6.1 Rodinné zvyklosti	17
6.2 Jazykové vlivy	18
6.3 Místní zvyklosti	19
6.4 Sociálního postavení a vzdělání	19
6.5 Náboženské vlivy	20
6.6 Dobová společenská obliba	21
6.7 Obliba populárních osobností	21
6.8 Další vlivy	21
7 Rodná jména dětí narozených na Strakonicku v letech 2010-2015	23
7.1 Jména dětí narozených v roce 2010	23
7.2 Jména dětí narozených v roce 2011	23
7.3 Jména dětí narozených v roce 2012	24
7.4 Jména dětí narozených v roce 2013	24
7.5 Jména dětí narozených v roce 2014	25
7.6 Jména dětí narozených v roce 2015	25
8 Jména dětí narozených v letech 2010-2015 v ČR	28
9 Metodologie	30
9.1 Cíl práce a metodický přístup	30
9.2 Výběr výzkumného vzorku	32
9.3 Charakteristika informátorů	33
9.4 Sběr dat a jejich zpracování	36
10 Analýza rozhovorů a jejich interpretace	37

10.1	Obecné názory informátorů na to, jak rodiče vybírají jméno pro potomka	37
10.2	Reflexe důvodů volby jména pohledem informátorů	42
Závěr.....		64
Seznam literatury.....		67
Přílohy		70

Úvod

Volba jména pro potomka je důležitý okamžik v životě každého rodiče a má význam i pro širší, zejména rodinné, společenství. Pojmenováním jako přechodovým rituálem je narozené dítě individualizováno a zároveň přijímáno do společnosti. Jméno je také jeden ze způsobů, kterými se člověk identifikuje.

Brzy po narození je dítě pojmenováno jménem, které jej zpravidla provází celý život. Toto jméno mu zvolili rodiče, ale mnohdy se do diskuzí zapojují všichni členové rodiny. Každý má však o jménu jinou představu. Pojmenovávání potomka ovlivňuje mnoho faktorů, např. rodinné zvyklosti, forma jména či společenská obliba. Někdy chtějí rodiče následovat rodinnou tradici, jindy touží své dítě odlišit a volí pro něj originální jméno. Co se týče oblíbenosti a užívání jména, dochází zde k výrazným posunům, a to zejména časovým.

V minulosti se lidé zamýšleli nad výběrem jména pro svého potomka daleko více než dnešní rodiče. Dnešní volená jména mnohdy podléhají módě a často rodiče zapomínají, že s rodným jménem je spjaté i příjmení. Mnozí rodiče však stále rodinné tradice následují. Ještě pořád zůstávají jména, která módním výstřelkům odolávají a mezi rodiči jsou stále oblíbená.

Výběr jména je pro dítě důležitý také z toho důvodu, aby nebylo od mala vystaveno posměchu či komolení jména. Setkáme se i s případy, kdy se jedinci jeho vlastní jméno nelíbí. Vybrat pro nově narozené dítě to „pravé“ jméno, s kterým i ono samo bude spokojeno, není zdaleka jednoduchý úkol.

Základním cílem mojí bakalářské práce je na příkladu výzkumného vzorku zmapovat reflexi důvodů k volbě konkrétního jména pro prvorozené dítě z pohledu aktérů – a to rodičů i prarodičů. V práci sleduji, jak rodiče vybírali jméno pro svého potomka, čím byli při výběru ovlivněni a na jaké problémy při tom naráželi. Rovněž se zaměřuji na srovnávání důvodů k volbě jména, které působily na zástupce dvou generací – generace rodičů a prarodičů a pokouším se zjistit, zda se tyto důvody mění napříč časem, popřípadě jak.

1 Vymezení pojmů

1.1 Onomastika

Z hlediska terminologie, spadá problematika jména do jazykové disciplíny onomastiky. Zjednodušeně řečeno, onomastika je nauka o tvorbě, fungování a povaze vlastních jmen¹. Předmětem jejího výzkumu je studium vlastních jmen. Onomastika² se podle Rudolfa Šrámeka³ člení na geonomastiku, bionomastiku a chrématonomastiku, a ty zahrnují další podtřídy. Bionyma jsou pak „vlastní jména pro živé (nebo jakoby živé) objekty“⁴ a dělí se na antroponyma, zoonyma⁵ a fytonyma⁶. Právě antroponyma jsou vlastní jména osob či skupiny lidí a zabývá se jimi antroponomastika. Antroponyma se dělí na vlastní jména osobní, skupinová a nepravá antroponyma.

V rámci vlastních jmen osobních rozlišujeme rodná jména na oficiální úrovni, rodná jména na neoficiální úrovni (např. hypokoristika, tj. domácké podoby rodného jména a deminutiva, tj. zdrobněliny), příjmi a příjmení, otčestva (*Anton Pavlovič Čechov*), neoficiální, tzv. živá pojmenování osob, přezdívky a pseudonyma.⁷

Součástí skupinových antroponym, což jsou „vlastní jména skupiny lidí, kteří tvoří jisté společenství“⁸, jsou obyvatelská jména (*Pražan*), etnonyma (*Slovan*) a rodinná a rodová jména (*Novákovi*, *Přemyslovci*).

Nepravá antroponyma jsou „vlastní jména postav mytologických, pohádkových, alegorických, hraček (např. panenek) apod.“⁹ Zvláštním druhem nepravých antroponym jsou theonyma, tj. jména bohů.

¹ Vlastní jména se také nazývají onyma či propria.

² Detailně onomastiku definuje Encyklopedický slovník češtiny: „V českém prostředí je onomastika považována za subdisciplínu jazykovědy s relativně značnou mírou autonomie a chápána jako nauka o vzniku a fungování propriálních pojmenovacích soustav, o jejich realizaci v konkrétních podmínkách společenských, časových a místních a zároveň jako nauka o konkrétních prvcích těchto soustav“.

³ ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 16.

⁴ Tamtéž, s. 164.

⁵ Tj. jména živých onymických objektů, např. pes *Sultán*. (ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 16.)

⁶ Tj. názvy či jména rostlin, např. dub *Napoleon*. (ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999)

⁷ Tamtéž.

⁸ PLESKALOVÁ, Jana. *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 20.

⁹ ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 165.

1.2 Rodné jméno

V češtině se dosud nesečkáme s jednotným termínem pro jméno. Ve své práci pracuji s termínem rodné jméno. Za rodné jméno zpravidla považujeme nedědičné jméno, vybrané z určitého repertoáru jmen, které se volí jako dodatečné jméno k dědičnému, rodinnému jménu, pro které používáme označení příjmení.¹⁰ U odborné veřejnosti převládá označení rodné jméno, tímto termínem však mnozí často označují i příjmení. V různých sférách a dokonce i v příručkách různých autorů se setkáváme s odlišnými termíny. Úředním termínem je *jméno*, které se však specifikuje až ve spojení se slovem příjmení. Rovněž se tento termín může použít jako synonymum ve významu pojmenování či název.¹¹ V křesťanských církvích se setkáváme s označením *křestní jméno*, jelikož je jedinci udělováno při křtu. Užívání tohoto termínu ve spojení s nepokřtěnými jedinci však není příliš vhodné, ačkoliv jsme se s touto skutečností mohli v minulosti setkat.¹² Termín *osobní jméno* bývá zpravidla chápán v širším významu, jelikož označuje všechna jména, která jedinec nosí, zahrnující kromě rodného jména i příjmení a přezdívky.¹³

Od r. 1950, kdy v tehdejší Československu začaly oficiálně fungovat jen civilní matriky,¹⁴ se v lingvistice používá termín *rodné jméno*, odvozený ze skutečnosti, že jej jedinec získává po zrodu a je mu zapsáno do rodného listu. Přestože v současnosti převládá tento termín, poslední dobou se setkáváme s tendencí pojmenovávat dítě dvěma či více jmény¹⁵, takže v budoucnu bude třeba terminologii znovu řešit.

¹⁰ HÁJKOVÁ, Eva. Posuny v oblíbě a užívání jména v současnosti. In: *Vlastní jméno jako prostředek sociální symboliky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004, s. 7.

¹¹ KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1991, s. 9.

¹² Tamtéž, s. 10.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ PLESKALOVÁ, Jana. *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 21.

¹⁵ V mém výzkumu nikdo z informátorů nezvolil svému dítěti dvě či více jmen.

2 Funkce rodných jmen

Základními funkcemi rodných jmen stejně jako ostatních vlastních jmen jsou funkce nominalizační, identifikační, individualizační a diferenciací. Sémiotickou (znakovou) funkcí rodného jména je nominace (tj. pojmenování). Miloslava Knappová¹⁶ dále rozlišuje funkce rodných jmen na pasivní a aktivní. K pasivním funkcím rodného jména patří, že nese řečovou, mimolingvistickou a jazykovou informaci.

Aktivní funkce rodného jména jsou ty, které jméno plní v komunikaci. Funkce nominalizační, identifikační, individualizační znamená „vydělání jedince v rámci jedinců téhož druhu“¹⁷, přičemž v oficiální sféře je dnes rodné jméno „prostředkem sociální a právní legalizace osobnosti a zároveň potvrzením osobní identity.“¹⁸ Jedinec může být díky jménu za různých okolností identifikován, a tím se tak rodné jméno stává symbolem pojmenovávaného člověka. Spolu s diferenciací funkcí (tzn., rodné jméno rozlišuje jednotlivé členy rodiny, kteří mají stejné příjmení) považuje Knappová tyto funkce za základní a jako takové je nesou všechna rodná jména.

Některá rodná jména mohou plnit další funkce. Komunikativní funkci rodné jméno realizuje pouze ve spojení s denotátem¹⁹, jehož účastníci řečové situace znají. Se sociální funkcí²⁰ rodného jména se dnes u nás oproti minulosti příliš nesetkáváme, v některých státech však rodná jména tuto funkci stále nesou. Deskriptivní či charakterizační funkci rodných jmen nacházíme zejména v literární oblasti (např. v pohádkách – *Krasava, Jaromil*). Typickými nositeli deskriptivní funkce jsou přezdívky. S ideologickou funkcí se setkáváme u rodných jmen, která odkazují na slavné osoby (*Ninel* – obráceně Lenin, *Fidel* podle F. Castra). Expresivní či emocionální, resp. psychologickou funkci zajišťuje například přidání sufixu k rodnému jménu (*Hanička, Lojzák*). Tato funkce se zaměřuje na to, jakým dojmem jméno působí. To je však velmi subjektivní a pro každou skupinu společnosti může být tato funkce jiná.

¹⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989.

¹⁷ Tamtéž, s. 11.

¹⁸ Tamtéž, s. 6.

¹⁹ Tj. reálně existující předmět označený znakem.

²⁰ Sociální funkce znamená, že rodné jméno slouží jako prostředek k zařazení člověka do určité sociální třídy, tzn., slouží k třídní diferenciaci (např. v židovských rodinách se v minulosti často objevovala jména *Hugo a Leo*).

3 Původ a vývoj rodných jmen

Vznik osobních jmen spadá do doby, kdy se objevila potřeba jedince nějak odlišit od ostatních a individualizovat. Úkolem antroponym bylo jedince „výstižně popsat, charakterizovat jeho zařazení do společenského života, do přírody, vystihnout jeho domnělé nebo chtěné vlastnosti tělesné či duševní, a to buď přímo, nebo přirovnáním (k zvířatům a přírodním jevům), popsat jeho vztah k lidem, k přírodě, k bohům či bohu“²¹. Jména, která vznikala, měla usnadnit identifikaci pojmenovaného, ale také byla neodmyslitelnou součástí svého nositele. Volbu jména ovlivňovala zejména víra v jeho význam. Lidé věřili, že rodné jméno předurčuje člověku jeho vlastnosti, schopnosti a osud, a proto kladli důraz na jeho správnou volbu.²² Domnívali se, že pokud například vnuka pojmenují po dědovi, vlastnosti děda v něm ožijí.²³ Volbu jména ovlivňovala i vysoká dětská úmrtnost. Jméno v tom případě mohlo být zvoleno tak, aby plnilo ochrannou funkci, a to před smrtí, nepřízní osudu či zlými démony.²⁴ Často proto byla volena jména, která předstírala bezcennost, ošklivost dítěte nebo naopak jeho sílu (*Hlúpata, Nekrasa, Orel*). Vyjmenované důvody k pojmenování jedince už dnes většinou nenajdeme.

V České republice převládají užívaná rodná jména českého a slovanského původu. Tato rodná jména pochází zejména ze slovanského období, kdy převládala jména složená a jednojmennost. Zbytek jmen má neslovanský původ. Jsou to jména, která k nám začala pronikat především s příchodem křesťanství, ale i v důsledku válek, městské kolonizace, mezinárodních či obchodních styků. Spadají sem jména hebrejského, řeckého, latinského, románského, germánského či jiného původu. Tato jména jsou většinou rozšířená do všech evropských jazyků a označují se termínem mezinárodní jména.²⁵

Volba jména vždy souvisela se změnou v dané společnosti či s rozšiřováním mezinárodních styků a tím i s poznáváním nových kultur. Zpočátku byli pojmenovávaní pouze dospělí lidé, zejména urození, šlechta, vládcové a vojevůdci, zatímco děti byly pojmenovány později.²⁶ V té době rodná jména plnila funkci sociální²⁷. V období humanismu a renesance se začíná uplatňovat používání dvou rodných jmen, při čemž zpočátku se to

²¹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989, s. 21.

²² PLESKALOVÁ, Jana. *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 4.

²³ KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1991, s. 28.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989, s. 21-26.

²⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 17.

²⁷ Tzn., byla prostředkem k zařazení člověka do určité sociální třídy.

týkalo pouze šlechty. Lidé věřili, že více jmen jim zajistí více ochránců nebo tím způsobem uctí více příbuzných.²⁸ V době národního obrození jsou rodná jména hodnocená jako jména národní a bývají zakončená na -mír, -mil, -slav. Jako výraz vlastenectví, mnozí vzdělanci za své první jméno připojovali jméno národní (František *Ladislav* Čelakovský).

Po r. 1945 se vlivem historických a společenských změn mění a rozrůstá repertoár užívaných rodných jmen. Postupně se ztrácí rozdíl stavovské, sociální a místní, a ustupuje vliv církve. Ovlivnit volbu jména mohla společenská obliba, vkus a móda, domácí i zahraniční společenské, kulturní nebo sportovní dění. Přichází k nám nová cizí jména a to z důvodu rozšíření mezinárodních styků se zeměmi tzv. třetího světa.

Změny, ke kterým u nás došlo po r. 1989, mimo jiné ovlivnily i repertoár rodných jmen. Možnost vycestovat a seznámit se s jinými národy a jejich kulturami způsobila, že se spousta jmen stala mezinárodními a repertoár jmen se postupně rozrostl. Dnes k nám pronikají jména židovská, keltská, jihoslovanská, řecká či vietnamská. Nová jména k nám také přináší smíšené rodičovské dvojice, v nichž jeden z páru je občanem České republiky a druhý cizinec.

Spolu s vývojem společnosti a změnou společenských podmínek dochází k průběžné obměně a doplňování repertoáru rodných jmen. Některá rodná jména postupně přestávají být volena a neuvžívají se, a jejich místo nahrazují jména nová. K obměně repertoáru rodných jmen dochází několika způsoby. Rodná jména mohou být přejata z cizích jazyků, může dojít k oživení zastaralého jména či k přehodnocování hypokoristických²⁹ podob na základní (*Miloslav* → *Milan*, *Miloš*).³⁰ Nová jména k nám také přináší etnicky smíšené rodičovské dvojice.

Repertoár rodných jmen je daleko pestřejší než dříve. Z množství volených jmen tvoří zpravidla polovinu jména oblíbená, běžná, vžitá a často užívaná, a druhou polovinu jména méně obvyklá, která se vyskytují jen ojediněle a vzácně, spolu s módními výstřelky a archaickými jmény.³¹

²⁸ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 18-19.

²⁹ Hypokoristikum je domácí, popř. mazlivá, zdobnělá apod. obměna oficiálních vlastních jmen.

³⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. O proměnlivosti repertoáru rodných jmen. In: KUKLÍK, Jan. *Přednášky z 33. běhu Letní školy slovanských studií*. Praha: Karolinum, 1992. s. 65–72.

³¹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 24.

4 Zákonná úprava

Rodné jméno, které rodiče chtějí dítěti dát, musí existovat a nenachází-li se v seznamu jmen pro matriční praxi, mohou rodiče získat potvrzení o ověření jeho jazykové správnosti. V současnosti slouží jako jazyková příručka pro úřední, především matriční, praxi kniha Miloslavy Knappové *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* s více než 11 000 podob českých a cizojazyčných jmen, která podmínky pro zápis rodného jména do matriční knihy splňují. Miloslava Knappová je zároveň v současnosti jedinou soudní znalkyní v oboru rodných jmen.

Regulace rodných jmen se v jednotlivých státech liší. Ve většině evropských zemí je repertoár volitelných jmen zákonně vymezen a v některých státech se setkáme s možností vícejmennosti. V České republice se v současnosti volba a zápis jmen řídí zákonem č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů³², který nabyl účinnosti dnem 1. 7. 2001. Okolnostmi týkajícími se jména, jako například jeho zápisem do matriční knihy, možnostmi dvou rodných jmen či změnou rodného jména, se zabývá § 18 a § 61–79 tohoto zákona. Matriční zákon chrání dítě před nevhodným výběrem jména a mimo jiné povoluje zapsání dvou jmen. V úředním styku je jedinec povinen užívat jméno, případně jména, zapsaná v jeho matričním dokladu³³.

4.1 Zápis rodného jména

Dítěti je rodné jméno uděleno brzy po narození a společně s příjmením, které dítě dědí zpravidla po otci, je zapsáno do matriční knihy (úřední kniha narození, manželství, partnerství a úmrtí). Zápis rodného jména, stejně jako jeho povolené podoby, upravují § 18 a § 61–67 matričního zákona.

Do matriční knihy se zapisuje jméno, případně jména, a příjmení dítěte, datum narození, rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte. Dále pak jméno, případně jména, příjmení, případně rodná příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů a v neposlední řadě datum zápisu a podpis matrikáře.³⁴ Dítěti je zároveň rodné jméno zapsáno do rodného listu, kterým se prokazuje jeho narození.

V § 62 se uvádí: „Do matriční knihy lze zapsat jakékoliv existující jméno, a to v správné pravopisné podobě. Nelze zapsat jména zkomolená, zdobnělá a domácká. Fyzické

³² Dále jen „matriční zákon“.

³³ Matriční doklady jsou rodné, oddací nebo úmrtní listy, které vydává matriční úřad.

³⁴ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, §14.

osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak³⁵. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče.³⁶

Z jazykového výkladu zákona vyplývá, že rodné jméno či jména se volí ze systému existujících jmen. To znamená, že rodiče nemohou pro svého potomka vymyslet zcela nové jméno.

Pro zápis lze zvolit pouze základní, spisovnou a oficiální podobu jména. Z toho důvodů není možné pro dítě vybrat jméno obecné či názvy církevních svátků, jelikož se nejedná o oficiální spisovnou podobu rodného jména.³⁷

V dřívější právní úpravě³⁸ bylo zakázáno „aby jako jméno bylo dáno dítěti jméno neosobní (tj. označení věcí, dnů apod.), anebo jméno, které se užívá jako příjmení“³⁹. V současném matričním zákoně se nemožnost zápisu jmen neosobních explicitně neuvádí. V systému jmen užívaných v České republice se nicméně setkáme se jmény souvisejícími s rostlinnou říší (*Růžena, Jiřina, Olivie*). Jako rodná jména se však stále nezapisují příjmení, která byla dosud užívána pouze jako příjmení (např. *Zeman Skalský*). Na druhou stranu se jako příjmení užívají některá rodná jména (např. *Jindřich Jindřich* či příjmení *Pavel, Havel*).⁴⁰

Matriční zákon nevylučuje, aby do matriční knihy bylo zapsáno cizojazyčné jméno, a to jednak cizí obdoba českého jména⁴¹ či jazykově ověřená základní podoba cizího jména, které nemá českou obdobu.⁴² Užívání české podoby cizojazyčného jména nevyžaduje žádné povolení.⁴³ To tedy znamená, že jedinec se může rozhodnout užívat českou podobu cizojazyčného jména⁴⁴, a podle matričního zákona je pouze povinen tuto okolnost oznámit

³⁵ Výjimku tvoří tzv. obourodá rodná jména, např. *Nikola, René*.

³⁶ Zákon č. 301/2000 Sb., *o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů*, ve znění pozdějších předpisů, § 62.

³⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodná jména v Česku v 21. století*. In: ČORNEJOVÁ, Michaela a KOSEK, Pavel. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 2008, s. 121–132.

³⁸ § 40 odst. 2 vyhlášky č. 22/1977 Sb., kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách.

³⁹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989, s. 38.

⁴⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 39.

⁴¹ Vedle české podoby jména *Jiří*, lze matričně zapsat i podoby *Georg, George, Jurij, Giorgio, Jorge*, atd.

⁴² KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 40–41.

⁴³ Zákon č. 301/2000 Sb., *o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů*, ve znění pozdějších předpisů, § 63.

⁴⁴ Např. místo anglického jména *George* zvolí českou podobu *Jiří*.

matričnímu úřadu. Pokud chce naopak místo české podoby užívat cizí⁴⁵, jedná se už o změnu jména.

Současně platný matriční zákon povoluje zapsání dvou jmen, která však nesmí být stejná. Dítěti, které není občanem České republiky a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, může být zapsáno více jmen.⁴⁶ Za rodné jméno nelze zvolit kombinaci českého a cizího ekvivalentu stejného jména (*Jiří George*), ovšem možné je zapsat spojení jakýchkoliv dvou oficiálních jmen (*Jiřina Anouk*). Jak bylo zmíněno výše, není možné zapsat stejné jméno, které má sourozenec společných rodičů, avšak jméno na druhé pozici totožné být může (bratři Jan *Jindřich* Horák a Petr *Jindřich* Horák), vzhledem k tomu, že k dostatečné identifikace sourozenců stačí první jméno.

Matriční zákon nevylučuje ani volbu tzv. zdvojených jmen, tzn. rodné jméno tvořené dvěma či více samostatnými rodnými jmény (*Michel-Antoine*). V České republice tradice zdvojených jmen není, a proto takové jméno nelze nově vytvořit. Je možné zapsat pouze cizí zdvojené jméno, které je ověřené, ale to i v podobě českého ekvivalentu (*Michal-Antonín*).

4.2 Změna rodného jména

V případě, že jedinec není se svým rodným jménem či příjmením spokojen, může zažádat o jeho změnu⁴⁷. Změnit jméno lze pouze na základě podání písemné žádosti, o které rozhoduje matriční úřad, v jehož správním obvodu má žadatel trvalý pobyt. Této žádosti se však nevyhoví v případě, že vybrané jméno odporuje pravidlům pro zápis rodného jména nebo by změna byla „v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého“⁴⁸. Na povolení této změny u nás ovšem není právní nárok. Důvodem pro změnu jména může být např. výstřednost či směšnost jména, pravopisné či výslovnostní problémy s jeho užíváním, které působí nositeli jména společenské komplikace.⁴⁹ Úřad dále povolí změnu jména za jméno neutrální v případě změny pohlaví a za jiné jméno při jejím dokončení. Matriční zákon dále upravuje náležitosti dané žádosti.

⁴⁵ Např. místo jména Jiří užívat anglickou podobu George.

⁴⁶ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 18.

⁴⁷ Zažádat o změnu jména může podle zákona pouze fyzická osoba nebo její zákonný zástupce.

⁴⁸ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 72.

⁴⁹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 51.

5 Pojmenovací proces

V dnešní době je typické, že se nové rodné jméno netvoří, ale rodiče jej pro svého potomka vybírají z již existujícího repertoáru jmen. Z toho důvodu nelze hovořit o pojmenovacím aktu v pravém slova smyslu.⁵⁰

Proces pojmenování je závislý na jazykových a společenských podmínkách. Proto se o pojmenovacím procesu mluví také jako o „společensky podmíněné identifikaci/diferenciaci“⁵¹.

5.1 Pojmenování jako přechodový rituál

Přechodové rituály se týkají jedince či skupiny jedinců a provází změnu místa, společenského postavení, stavu či věku jedince. Podle Arnolda van Gennepa⁵² člověk v průběhu života prochází jednotlivými etapami, tj. narození, společenské dospívání, sňatek, otcovství, třídní postup, specializace zaměstnání a smrt, při čemž se ke každé etapě vztahuje určitý obřad. Každá změna postavení přináší odpovídající změnu role a chování, a to může být velice nepříjemný a nelehký proces, jelikož v období, kdy se jedinec nachází v přechodném stavu, mohou být vztahy s jeho blízkými narušeny. Právě proto je cílem obřadů pomoci jedinci překonat tyto změny a přejít do nového postavení.

K přechodovým rituálům⁵³ patří rituály související s jednotlivými životními etapami člověka, jako je narození, s čímž souvisí právě pojmenování dětí, dále pak iniciace, manželství a smrt. Pojmenování patří k přijímacím rituálům, kterými se dítě uvádí do rodiny i širších společenství. Mezi další takové rituály patří křest, první zub či rituální kojení. Dítě je získáním jména nejprve individualizováno a dále přijímáno do společnosti, a to do společnosti obecné (veřejná slavnost, které se účastní celá vesnice) nebo do společnosti užší (rodiny ze strany buď obou, nebo jen jednoho z rodičů).⁵⁴ Okolnosti týkající se zvoleného jména se liší. V některých společnostech dítě získává jméno druhové, které značí pohlaví dítěte nebo jeho pořadí v rodině, jinde jméno některého z předků, nebo si dítě může

⁵⁰ MICHALOVÁ, Blanka. Jméno jako společenská vizitka. In: *Vlastní jméno jako prostředek sociální symboliky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004, s. 14.

⁵¹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989, s. 8.

⁵² VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997.

⁵³ Gennepe rozlišil zvláštní kategorii přechodových rituálů, a to rituály odloučení (preliminární), pomezi (liminární) a přijetí (postliminární).

⁵⁴ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997, s. 64.

v určitém věku vybrat jméno samo. Znamé jsou i tradice, že dítě své jméno mění v průběhu přechodu z jednoho období dětství do dalšího.⁵⁵ Se změnou jména se setkáváme i v křesťanském prostředí (křestní, biřmovací, řeholní jméno). Mnozí rovněž věří, že v případě, že dítě nebylo plně přijato do společnosti, nedostane se nikdy do světa mrtvých a nepřipojí se k tamní společnosti. Například děti, které zemřely před křtem a nebyly pojmenované, bývaly dříve pohřbeny bez obvyklých obřadů nebo pouze pohozeny či spáleny.⁵⁶

⁵⁵ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997, s. 64.

⁵⁶ Tamtéž, s. 142.

6 Faktory ovlivňující výběr jména

Výběr jména ovlivňuje velké množství faktorů, a to rodinné zvyklosti, jazykové vlivy, místní zvyklosti, sociální postavení či vzdělání rodičů, náboženství, dobová společenská obliba, obliba populárních osobností nebo přátelé.

6.1 Rodinné zvyklosti

Jedním z nejrozšířenějších vlivů je rodinná tradice, která se uplatňuje například tak, že se tradiční jméno udržuje v rodině z pokolení na pokolení (první syn v rodině je vždy *Jiří*). Ne vždy se však musí jednat o totožné jméno, setkáme se i s tím, že rodiče volí pro své dítě jméno příbuzné, které je odvozené ze stejného základu (babička *Marie*, vnučka *Mariana*). V některých rodinách zvolí jméno „křížem“, tzn., syn *Zdeněk* získá jméno po matce *Zdeňce*, dcera *Jana* po otci *Janovi*. Díky tomuto vlivu může také docházet k ožívování jmen, která byla typická pro generaci našich babiček a prababiček, a byla delší čas opomíjená (*Amálie*, *Matylda*).⁵⁷

Dříve jsme se mohli setkat s pojmenováním dítěte po kmotrovi či kmotře, dnes se spíše objevují jména dávaná po přátelích. Mnohdy o rodném jménu rodiče nechají rozhodnout staršího sourozence. Ten často volí jméno podle nejlepšího kamaráda, kamarádky nebo jiné oblíbené dětské postavy. Mnoho rodičů k tomuto způsobu svolí, protože se domnívají, že tímto způsobem starší sourozenec toho nově narozeného lépe přijme do rodiny.⁵⁸

V některých rodinách se vyskytuje určitý repertoár jmen, která se stále opakují. Nejsou to jména, která by se dědila z otce na syna apod., ale jména, která se v rodině už někdy vyskytla a která jsou pro rodinu obvyklá. V jiných rodinách naopak volí jména, která v rodině ještě nikdo neměl a každý člen má tak své „vlastní“ jméno. V rodině s více dětmi mohou volit všechna jména tak, aby mezi nimi byla nějaká podobnost (*Libuše*, *Vlasta*, *Přemysl* – odkaz na českou historii). Mnozí vybírají jména tak, aby jména všech dětí začínala na stejné písmeno (*Jan*, *Jiřina*), nebo aby začáteční písmena byla v abecedním pořadí (*Aleš*, *Barbora*, *Cyril*).⁵⁹

Mohlo by se zdát, že volba jména z hlediska rodinné tradice je spíše otázkou generace našich babiček a prababiček, ale tato tradice se stále, i když v menší míře, udržuje. V České

⁵⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 24-25.

⁵⁸ Tamtéž, s. 25.

⁵⁹ Tamtéž, s. 25-26.

republice se s ní setkáme spíše na venkově než ve městě a při volbě mužských jmen, jelikož při volbě dívčího jména rodiče projevují větší fantazii.⁶⁰ Rodinné tradice také zpravidla dodržují smíšené rodičovské dvojice, v nichž jeden z páru je občanem České republiky a druhý pochází z jiného státu. Druhý zmíněný chce následovat své rodinné, náboženské či kulturní tradice, a proto pro dítě volí jméno cizojazyčné. Mnohdy tito rodiče zvolí svému potomkovi dvě jména, při čemž jedno jméno je u nás obvyklé a druhé pochází ze země původu druhého rodiče.

6.2 Jazykové vlivy

K jazykovým vlivům řadíme důraz na národní charakter jména, jeho formu nebo domácí podoby. Poslední dobou stále více rodičů klade důraz na to, aby jméno, které vybírají, mělo tzv. český charakter. Pod tento pojem však kromě jmen českého a slovanského původu řadí i jména hebrejského, latinského, řeckého nebo latinského původu, a to z toho důvodu, že tato jména jsou u nás obvyklá a dlouhodobě užívaná.⁶¹ Oproti tomu mnozí rodiče vyjadřují sympatie k cizímu jazyku, národu nebo jen snahu odlišit dítě od českého prostředí volbou cizojazyčného jména.

Ovlivnit volbu rodného jména může i jazyková forma jména. Setkáváme se s tendencí volit krátká jména, a to především pokud je příjmení dlouhé. Spojení rodného jména a příjmení rodiče také zajímá z hlediska původu jeho částí a snadné vyslovitelnosti. Často proto volí jména, která lze snadno vyslovit a nelze je zkomolit. Někteří rovněž dbají na grafickou podobu jména v tom smyslu, že upřednostňují jména bez diakritických znamének, a to zejména proto, aby usnadnily psaní jména v mezinárodním styku.⁶²

Dalším z rozhodujících faktorů může být, zda lze od jména vytvořit žádoucí domácí podobu nebo to, jaké asociace jméno vyvolává.⁶³ Rodiče většinou vybírají jméno s ohledem na to, aby krásně „znělo“ a hlavně aby se líbilo, pod čímž se rozumí „celkový jazykový charakter jména, daný jeho délkou, hláskovým skladem i pravopisem, včetně jazykového

⁶⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. Rodná jména v Česku v 21. století. In: ČORNEJOVÁ, Michaela a KOSEK, Pavel. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 2008, s. 127.

⁶¹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 26.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž, s. 27.

dojmu, jakým jméno působí⁶⁴. To je však věc čistě subjektivní, jelikož na každého působí dané jméno jinak.

6.3 Místní zvyklosti

Místní zvyklosti, tj. prostředí, ve kterém rodina žije, ovlivňují volbu jména mnohem v menší míře než dříve. V minulosti jsme podle jména mohli poznat, zda dotyčný pochází z města nebo z venkova⁶⁵. Dnes původ osoby podle jména těžko poznáme.

Některé výzkumy ovšem ukazují, že rodiče určitá jména volí převážně nebo výhradně ve městech. Jsou to například jména dnes znovu obnovovaná (*Matouš, Julie*) nebo ta, která k nám přichází z ciziny (*Naomi*). Na venkově se setkáme se jmény, která jsou u nás běžná, často udržovaná rodinnou tradicí (*Zdeněk*), ojediněle jsou to jména cizí, která u nás zdomácněla (*Žaneta*). Zpravidla se módní jména šíří z měst na venkov.⁶⁶

V jednotlivých krajích České republiky se setkáme s přibližně stejnými volenými jmény, rozdíly se nachází pouze v pořadí oblíbenosti jmen⁶⁷.

6.4 Sociálního postavení a vzdělání

V minulosti neslo jméno sociální funkci⁶⁸. Přestože dnes jména nezachycují třídní diferenciaci, nacházíme tendence, kdy u určitých sociálně profesních skupin bývají některá jména volena častěji než u jiných, jinými slovy jsou pro ně charakteristická⁶⁹. Samozřejmě existuje skupina jmen, která volí všechny vrstvy obyvatelstva.

Volbu jména pro dítě může dále ovlivnit vzdělání rodičů. Rodiče se základním vzděláním nebo středním bez maturity volí zpravidla jména tradiční (*Jiří, Kateřina*), ať už

⁶⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 26.

⁶⁵ Např. od 14. do 18. st. se na venkově u chlapců objevovala jména Jan, Václav, Matěj, u dívek jména Kateřina, Anna, Dorota. V 18. – 19. st. se ve městě u vyšších společenských vrstev objevovala jména Filoména, Eleonora, Matylda. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 27.)

⁶⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 28.

⁶⁷ Jména, která patřila v letech 2010-2015 v České republice mezi nejoblíbenější, se v žebříčku oblíbenosti objevovala i na Strakonicku. Lišilo se pouze pořadí oblíbenosti jmen a také to, že v České republice zůstávají na prvních příčkách zpravidla stále tři stejná jména, kdežto na Strakonicku se objevovala i jména jiná. Srv. Kapitola 7 – Rodná jména dětí narozených na Strakonicku v letech 2010-2015 a kapitola 8 – Jména dětí narozených v letech 2010-2015 v ČR.

⁶⁸ Viz kapitola 3 – Funkce rodných jmen.

⁶⁹ Rodiče pracující v zemědělství zpravidla volí jména typická pro venkovské prostředí poč. 20. st. (*Růžena, Josef*). V 80. letech bylo například jméno *Matěj* typické pro rodiny, kde otec pracoval v oblasti vědy a jméno *Alžběta* pro rodiny pracující ve zdravotnictví. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 29.)

udržovaná v rodině či u nás nejoblíbenější, ale také jména nápadná, neobvyklá, cizí nebo nově pronikající (*Kevin, Jesika*), Také snáze podléhají módním tendencím a vlivům, a to zejména televizních seriálů (*Esmeralda, Diego*).⁷⁰ Rodiče se středním nebo vysokoškolským vzděláním nejčastěji volí jména, která u nás mají určitou tradici, jsou známa z minulosti a dnes jsou znovu ožívovaná (*Matěj, Eliška*), jména známá z literatury, historie apod. (*Hanuš, Dita*) nebo v menší míře cizí obnovovaná jména (*Alice*).⁷¹

Existují samozřejmě i jména, která jsou bezpříznaková a volí je všechny vzdělanostní skupiny (*Adéla, Filip*). Tato jména většinou patří ke klasickému repertoáru u nás užívaných jmen.⁷²

6.5 Náboženské vlivy

V minulosti volbu jména ovlivňovaly náboženské zvyklosti. Pro jednotlivé církve byla typická určitá jména⁷³. Zvykem také bylo pojmenovat dítě po patronu kostela, který stál v místě, kde se dítě narodilo, nebo se volilo jméno, které podle kalendáře připadlo na den narození dítěte, nebo danému jménu bylo nejbližší. Tyto tradice jsou dnes však na ústupu. Převážná část rodičů volí jména bez vztahu k jakémukoliv náboženství. Přesto se v současnosti celoevropským trendem stává ožívování biblických, starozákonných jmen (*Rút, Sára, Samuel*).⁷⁴

Díky smíšeným rodičovským dvojicím se u nás nesetkáme pouze se jmény křesťanského náboženství, ale touto cestou se k nám dostávají i muslimská nebo africká jména. Právě v muslimských rodinách je volba muslimského jména pro dítě obvyklá až závazná.⁷⁵ Pokud rodiče zvolí pro dítě i evropské jméno a dítě tak získá dvě jména, to evropské se zpravidla nachází na druhé pozici.⁷⁶

⁷⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. Rodná jména v Česku v 21. století. In: ČORNEJOVÁ, Michaela a KOSEK, Pavel. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 2008, s. 127.

⁷¹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 29-30.

⁷² Tamtéž, s. 30.

⁷³ Evangelíci volili jména *Pavel, Daniel*, katolíci světská jména *František, Antonín*, v židovských rodinách převládala jména *Ester, Erik*. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 30.)

⁷⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 30.

⁷⁵ Tamtéž, s. 31.

⁷⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. Rodná jména v Česku v 21. století. In: ČORNEJOVÁ, Michaela a KOSEK, Pavel. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 2008, s. 129.

6.6 Dobová společenská obliba

Mezi další vlivy patří dobová společenská obliba jmen, která nejčastěji ovlivňuje rodiče se základním vzděláním a nejméně často vysokoškoláky.⁷⁷ Společenskou oblibu jmen vytváří zejména současné celospolečenské dění, např. historické události⁷⁸.

K dobově oblíbě patří i to, že se jméno pro dítě volí podle u nás oblíbených jmen. Důkazem je skutečnost, že se pořadí nejoblíbenějších jmen, která se u nás zapisují do matričních knih, statisticky příliš nemění. Mezi nejoblíbenější chlapecká jména tradičně patří *Jan, Jakub, Tomáš, Adam*, mezi nejoblíbenější dívčí jména pak *Tereza, Karolína, Natálie, Eliška*.⁷⁹ Najdou se však i rodiče, které oblíbenost daného jména odradí, a raději zvolí jméno, které není tak časté.

6.7 Obliba populárních osobností

V poslední době se velmi rozšířila snaha pojmenovávat děti podle známých osobností, a to z veřejného politického života, z prostředí sportu, kultury, filmu, literatury, televize, hudby nebo literatury, tzn., rodiče volí jméno podle umělců a postav z jejich děl. Často rodiče vyjadřují obdiv ke svému ať už filmovému nebo například románovému hrdinovi právě tím, že pro dítě vyberou jméno dané postavy⁸⁰.

6.8 Další vlivy

Při volbě jména pro dítě se rovněž setkáme s tendencí volit jméno po oblíbených přátelích, nadřízených, přátelích z dětství, známých nebo podle jejich rad či přání. Rodiče mnohdy vyberou svému dítěti takové jméno, které vyjadřuje vztah k jejich profesi⁸¹ nebo se

⁷⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 32.

⁷⁸ Např. za druhé světové války se u nás rozšířila symbolická vlastenecká jména (*Přemysl, Libuše, Vlasta*), jména zakončená na -mír (*Vladimír, Čestmír*) nebo jméno *Renáta* (tj. znovuzrozená). Po r. 1945 se užívala jména, která přišla z ruštiny (*Igor, Nataša*). Od 60. let se k nám dostávají jména ze západní Evropy, zejména z francouzštiny (*Iveta, Denisa*). V roce 1989 se u nás díky rozšíření mezinárodních styků začala se objevovat jména z celého světa. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 32-33).

⁷⁹ KNAPPOVÁ, Miloslava. Rodná jména v Česku v 21. století. In: ČORNEJOVÁ, Michaela a KOSEK, Pavel. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. Brno: Host, 2008, s. 130.

⁸⁰ Seriál *Nemocnice na kraji města* zvýšil oblíbenost jména *Alžběta*. Vliv televizních seriálů dokládá oblíbenost jména *Esmeralda* či *Pamela*, vliv hudební tvorby jméno *Zuzana* - Waldemar Matuška, Písnička pro Zuzanu. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 34)

⁸¹ Např. profesor angličtiny zvolí pro dítě anglické jméno. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 32)

jedná o vzpomínku na významný den či událost v jejich životě⁸². Častým jevem je pojmenovávání dětí podle jmen, která dali svým dětem známé osobnosti, nebo v posledních letech ožívování neužívaných jmen.

Jména, která rodiče volí pro své děti, vždy odráží změny ve společnosti. Vzdávající globalizace nejen přináší filmy a seriály, kterými se rodiče při volbě jména nechávají ovlivnit, ale také zvyšuje tendenci volit mezinárodní jména. Jsou to jména, kterých se užívá v mnoha zemích, ale jejich výslovnost či pravopis se v každé zemi samozřejmě lehce liší. Rodiče tato jména vybírají především proto, aby dítěti ulehčili případný život v zahraničí, který je dnes poměrně snadno dosažitelný. Obecně volí mezinárodní jména častěji dívkám než chlapcům. U volby chlapeckého jména bývají rodiče konzervativnější a obvykle následují rodinné tradice. Šířitelem globálních trendů je také internet.⁸³ Pro mnoho lidí je důležitým zdrojem informací a tak tomu bývá i při volbě jména. Na internetu si rodiče mohou vyhledat veškerá rodná jména v abecedním řazení, jejich charakteristiku, význam a četnost, ale mohou zde i vést diskuzi s dalšími rodiči, kteří také vybírají jméno pro svého potomka.⁸⁴

⁸² Např. rodiče zvolí jméno, které je psané v kalendáři u dne, kdy měli svatbu nebo kdy se poznali. (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 32)

⁸³ GERITZEN, Doreen. Naming Children in a Globalizing World. *Acta onomastica*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2006, s. 177-184.

⁸⁴ V mém výzkumu jsem se nesetkala s tím, že by informátoři používali jako zdroj informací o rodných jménech internet nebo prostřednictvím něj vedli diskuzi. V případě, že informátoři chtěli získat seznam rodných jmen, hledali jej tradiční cestou a to s pomocí kalendáře.

7 Rodná jména dětí narozených na Strakonicku v letech 2010-2015

Předmětem mého výzkumu je volba jmen pro děti narozené v letech 2010-2015 na Strakonicku. Z toho důvodu jsem se zajímala o frekvenci i škálu oblíbenosti dávaných jmen v tomto období na Strakonicku a dále pak o počty a jména narozených dětí, která jsou zapsaná na matričním úřadě.⁸⁵

7.1 Jména dětí narozených v roce 2010

V roce 2010 bylo do strakonické matriční knihy zapsáno 785 dětí, z toho 406 chlapců a 379 dívek. Mužským nejoblíbenějším jménem se stalo jméno Jan (zvolen 29krát). Dalšími oblíbenými jmény byl Tomáš, Jakub a Lukáš. Více než 10krát byla do matriční knihy zapsána jména Petr, Adam, David, Filip, Matěj, Matyáš a Vojtěch. Objevila se i dvě jména, např. Nicolas Andrej a Vít Maria. Do matriční knihy byla rovněž zapsána jména cizího původu, např. Mihai, Kevin, Ilja.

V případě výběru jména pro dívku projevují rodiče větší fantazii. Důkazem je skutečnost, že v loňském roce bylo do matriční knihy zapsáno 117 různých dívčích jmen. Nejčastěji dávaným jménem bylo jméno Eliška (zvolena 23krát). V těsném závěsu bylo jméno Tereza (zvolena 20krát), které následovala jména Natálie, Adéla, Kristýna, Lucie, Veronika a Barbora. Možnost pojmenovat dceru dvěma jmény rodiče využili např. u jmen Adéla Stanislava, Jennifer Libuše a Kristýna Ema, a objevila se i jména cizojazyčného původu, např. Lea (biblické jméno hebrejského původu) či Scarlett.⁸⁶

7.2 Jména dětí narozených v roce 2011

V roce 2011 se nejoblíbenějším mužským jménem stal opět Jan (zvolen 35krát). Následovali jej Jakub, Lukáš a více než 10krát se v matriční knize objevila jména Adam, David, Matěj, Matyáš, Ondřej, Petr a Tomáš. Zapsána byla také dvě jména, např. Eduard Josef nebo Kryštof Jiří. Příkladem jmen cizího původu je jméno Derrick (německý původ).

I tento rok projevovali rodiče více fantazie při volbě jména pro dceru, bylo vybráno 107 různých dívčích jmen. Prvenství zaujímalo jméno Eliška (zvolena 18krát). Na druhém místě se objevila jména Barbora a Tereza se shodným počtem 17. Následovaly je Adéla, Anna,

⁸⁵ Údaje jsem čerpala ze Zpravodaje města Strakonice, ročníky 2011-2016.

⁸⁶ LUKÉŠOVÁ, Anežka. Jména narozených dětí ve strakonické porodnici v roce 2010. *Zpravodaj města Strakonice*. 2011, ročník 13, č. 2/2011, s. 12. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

Karolína, Lucie a Nela. Rodiče také využili možnosti pojmenování dvěma jmény, např. Anna Helena a Barbora Anna. Mezi jmény cizojazyčného původu se objevilo jméno Malvína (zkrácenina germánského Madelwine).

Celkem bylo do strakonické matriční knihy v roce 2011 zapsáno 717 dětí.⁸⁷

7.3 Jména dětí narozených v roce 2012

Nejoblíbenějším chlapeckým jménem se v roce 2012 ve Strakonících stal Jan (zvolen 25krát). Následovala jej jména Adam (zvolen 20krát) a Jakub (zvolen 17krát). Jména Lukáš, Matyáš, Daniel, Vojtěch, Ondřej a Tomáš byla rodiči zvolena více než 10krát. Dvě jména dostali např. Adam Damian nebo Vojtěch Petr, jméno cizího původu např. Dejan (jihoslovanské jméno).

První příčku v oblíbenosti dívčích jmen tento rok zaujala jména Tereza a Eliška (jména byla zvolena 14krát). Další v pořadí byla jména Anna, Barbora, Karolína, Kateřina a Lucie (jména byla zvolena 13 krát). Více než 10krát pak rodiče zvolili jména Adéla, Kristýna a Nela. Opět byla do matriční knihy zapsána i dvě dívčí jména, např. Agáta Jiřina, Kristýna Nikol a Lilly Sophie, i jméno cizojazyčného původu, např. Elizabeth a Liliana (latinský původ).

V roce 2012 bylo do matriční knihy ve Strakonících zapsáno 724 dětí, při čemž se narodilo více chlapců než dívek.⁸⁸

7.4 Jména dětí narozených v roce 2013

Ve strakonické nemocnici se v roce 2013 narodilo 698 dětí, z toho 361 chlapců a 337 dívek. Jako již tradičně, i tento rok se nejoblíbenějším chlapeckým jménem stalo jméno Jan (zvolen 25krát). Mezi další oblíbená jména patřil Tomáš a Jakub (jména byla zvolena 20krát). Následovala je jména Matyáš, Vojtěch, Adam, David, Lukáš, Martin, Marek a Matěj. Rodiče pro své syny volili i dvě jména, např. Markus Ladislav nebo Tomáš Jiří. Opět se objevila cizí jména, např. Ryan (anglické jméno).

Z dívčích jmen byla tento rok nejvíce volena Tereza (zvolena 21krát), následována jmény Lucie (zvolena 14krát) a Anna (zvolena 13krát). Více než 10krát byla do matriční

⁸⁷ LUKEŠOVÁ, Anežka. Jména narozených dětí v roce 2011 ve strakonické porodnici. *Zpravodaj města Strakonice*. 2012, ročník 14, č. 2/2012, s. 9. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

⁸⁸ LUKEŠOVÁ, Anežka. Jména dětí narozených v roce 2012 ve strakonické porodnici. *Zpravodaj města Strakonice*. 2013, ročník 15, č. 2/2013, s. 8. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

knihy zapsána jména Barbora, Eliška a Kateřina. Dvěma jmény byla pojmenována např. Diana Izabela či Naomi Lara a jméno cizího původu Mia (germánská osamostatnělá zkrácenina jména Maria).

Ve strakonické porodnici se tento rok narodily i děti cizincům, kteří volili jména podle tradic svých států a děti pojmenovali jmény Ghia Phong nebo Khoi Nguyen.⁸⁹

7.5 Jména dětí narozených v roce 2014

V roce 2014 bylo do strakonické matriční knihy zapsáno 704 dětí, z toho 344 chlapců a 360 dívek. V tomto roce proběhl i porod v domácím prostředí, chlapec se narodil v obci Kuřimany na Strakonicku.⁹⁰

Nejoblíbenějším chlapeckým jménem se stal Jakub (zvolen 24krát), dalším v pořadí byl Jan (zvolen 21krát). Rodiče dále volili jména Martin (zvolen 15krát), David, Lukáš, Adam a Tomáš (zvoleni více než 10krát). Dvěma jmény byl pojmenován např. Viktor Tomáš nebo Robin Kryštof. Mezi jmény cizího původu zapsanými do matriční knihy nalezneme jména Jack, Owen či Thai Bao.

Tento rok se nejoblíbenějším dívčím jménem stala Eliška (zvolena 22krát), následována jmény Natálie (zvolena 18krát), Adéla, Barbora, Veronika, Tereza a Sofie. Rodiče rovněž využili volby pojmenovat dceru dvěma jmény, např. Tereza Nela nebo Klára Běla. Mezi jmény cizojazyčného původu se objevila jména Grace (latinský původ) a Sarah (hebrejský původ).⁹¹

7.6 Jména dětí narozených v roce 2015

V roce 2015 se ve strakonické porodnici narodilo 742, 389 chlapců a 353 děvčat.

Rodiče tento rok pro syny nejčastěji vybírali jméno Filip (zvolen 19krát). Druhým v pořadí se stal Jakub (zvolen 18krát) a následovala jej jména Jan, Tomáš, Daniel, Adam, Matyáš a Jiří. V matriční knize se objevila i dvě jména, např. Filip Robert, Jonáš Jan a Samuel Július.

⁸⁹ LUKEŠOVÁ, Anežka. Mezi novorozenci vládli Jan a Tereza. *Zpravodaj města Strakonice*. 2014, ročník 16, č. 2/2014, s. 7. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

⁹⁰ Loni se narodilo přes sedm set dětí. *Zpravodaj města Strakonice*. 2015, ročník 17, č. 2/2015, s. 2. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

⁹¹ Tamtéž.

Mezi dívčími jmény se stala nejpobulárnějším jménem Eliška (zvolena 16krát). Dále rodiče volili jména Adéla, Lucie a více než 10krát byla do matriční knihy zapsána jména Anna, Kristýna, Natálie a Tereza. Dvěma jmény byly pojmenovány např. Anna Marie, Emma Josefína a Josefína Klára.⁹²

Shrnutí

Ve sledovaném období byl na Strakonicku nejčastěji voleným chlapeckým jménem zpravidla Jan, kterého v roce 2014 vystřídal Jakub a v roce 2015 Filip. V těchto letech se však Jan stále objevoval na prvních příčkách, na druhém či třetím místě, a proto můžeme říct, že nadále zůstával velmi oblíbeným jménem. Jména, která jej následují, se také příliš nemění. Jsou to jména Tomáš, Jakub či Lukáš.

Mezi dívčími jmény si v daném období zachovává prvenství jméno Eliška, které se pouze v roce 2012 dělilo o prvenství se jménem Tereza, a v roce 2013 bylo tímto jménem nahrazeno. Mezi další oblíbená jména, která rodiče na Strakonicku volí pro dcery, patří Adéla, Lucie, Anna nebo Barbora.

První místa v oblíbenosti jmen zůstávají zpravidla stejná, liší se však jména, která následují. U chlapců se jedná o vesměs stejná jména, ale u dívek je repertoár vybraných jmen větší. Srovnání můžeme vidět v tabulkách č. 1 a č. 2.

Tabulka č. 1: Rodná jména chlapců narozených na Strakonicku v letech 2010-2015

Pořadí oblíbenosti	Kalendářní rok					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Jan	Jan	Jan	Jan	Jakub	Filip
2.	Tomáš	Jakub	Adam	Tomáš Jakub	Jan	Jakub
3.	Jakub	Lukáš	Jakub	Matyáš	Martin	Jan

Zdroj: Tabulka sestavená z dat získaných ve Zpravodaji Strakonice roč. 2011-2016.

⁹² LUKEŠOVÁ, Anežka. Jaká jména byla mezi rodiči oblíbená v roce 2015. *Zpravodaj města Strakonice*. 2016, ročník 17, č. 2/2016, s. 14. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

Tabulka č. 2: Rodná jména dívek narozených na Strakonicku v letech 2010-2015

Pořadí oblíbenosti	Kalendářní rok					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Eliška	Eliška	Eliška Tereza	Tereza	Eliška	Eliška
2.	Tereza	Barbora Tereza	Anna Barbora Karolína Kateřina Lucie	Lucie	Natálie	Adéla
3.	Natálie	Adéla	Adéla	Anna	Adéla	Lucie

Zdroj: Tabulka sestavená z dat získaných ve Zpravodaji Strakonice roč. 2011-2016.

8 Jména dětí narozených v letech 2010-2015 v ČR

Tabulka č. 3: Rodná jména chlapců narozených v České republice v letech 2010-2015

Pořadí oblíbenosti	Kalendářní rok					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Jan	Jakub	Jakub	Jakub	Jakub	Jakub
2.	Jakub	Jan	Jan	Jan	Jan	Jan
3.	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Adam

Zdroj: Statistika „Četnost jmen a příjmení“ Ministerstva vnitra České republiky, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

Tabulka č. 4: Rodná jména dívek narozených v České republice v letech 2010-2015

Pořadí oblíbenosti	Kalendářní rok					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Tereza	Eliška	Eliška	Eliška	Eliška	Eliška
2.	Eliška	Tereza	Tereza	Tereza	Tereza	Tereza
3.	Adéla	Adéla	Anna	Adéla	Anna	Anna

Zdroj: Zdroj: Statistika „Četnost jmen a příjmení“ Ministerstva vnitra České republiky, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

Srovnáme-li chlapecká jména se jmény, která byla volena ve stejném období na Strakonicku, vidíme, že i zde jsou volena stejná jména (Jan, Jakub, Tomáš). Ovšem liší se pořadí oblíbenosti těchto jmen. Na Strakonicku bylo nejčastěji voleným jménem jméno Jan. Pouze v roce 2014 byl vystřídán Jakubem, který ve stejný rok byl celorepublikovým nejoblíbenějším jménem, a v roce 2015 Filipem, který se v celorepublikovém žebříčku umísťuje zpravidla na 10. a vyšším místě. Druhým nejoblíbenějším jménem na Strakonicku byl Jan pouze v roce 2014, zpravidla toto jméno obsazovala jména Tomáš nebo Jakub. Třetí příčka nemá na Strakonicku obvyklého zástupce, objevila se zde jména Jakub, Lukáš, Matyáš, Martin a v roce 2015 dokonce jméno Jan.

Na Strakonicku jsme se v těchto letech setkali s obdobnými dívčími jmény jako v České republice. Prvenství zde také zaujímalo jméno Eliška, ale v letech 2012 a 2013 bylo vystřídáno jménem Tereza (v celorepublikovém žebříčku se tak stalo pouze jednou). Co se týče druhého místa, zde už vidíme větší rozdíly. Zatímco v České republice bylo zpravidla druhým nejoblíbenějším jméno Tereza, na Strakonicku druhé místo nemá stálého zástupce a jméno Tereza se na druhé příčce objevilo pouze dvakrát, tj. v roce 2010 a v roce 2011 společně s Barborou. Třetí místo v České republice obsazovala jména Adéla a Anna. Na Strakonicku se na tomto umístění tato jména také objevila, a to v letech 2011 až 2014, ale v roce 2010 se třetím nejoblíbenějším jménem stalo jméno Natálie a v roce 2015 Lucie.

9 Metodologie

9.1 Cíl práce a metodický přístup

Základním cílem mojí bakalářské práce bylo zmapovat reflexi okolností, které se týkají výběru jména pro dítě v mém výzkumném souboru, a to z pohledu generace dnešních rodičů a generace prarodičů. Sledovala jsem především důvody, které rodiče k volbě jména vedly, zda informátoři při výběru narazili na nějaké problémy, ať už mezi partnery nebo ze strany prarodičů dítěte či okolí, a také to, jak informátoři tento fenomén výběru jména pro nového člena rodiny obecně vnímají. Ve své práci jsem aplikovala antropologický přístup prostřednictvím zkoumání postojů a názorů jednotlivců z mého výzkumného souboru. Jedná se o pohled cíleně vybrané skupiny těch, kteří v určitém období stáli před volbou jména pro dítě. Zajímala jsem se o osobní názory těchto osob a strategie volby jména pro děti.

Stanovila jsem si následující tematické okruhy:

- Obecné názory informátorů na to, jak rodiče vybírají jméno pro potomka.
- Reflexe důvodů volby jména pro svého potomka pohledem informátorů.
- Strategie výběru jména.
- Srovnání pohledu generace rodičů a generace prarodičů.

Metodicky se má bakalářská práce opírá o kvalitativní⁹³ výzkumnou strategii s využitím metody polostrukturovaných rozhovorů s rodiči a prarodiči dětí, které se narodily v letech 2010-2015.

Za techniku sběru dat jsem zvolila metodu polostrukturovaných rozhovorů. Jejich výhodu spatřuji ve stanovení předem připraveného seznamu otázek či témat, na které se výzkumník během rozhovoru ptá.⁹⁴ Díky tomu, že pořadí otázek není závazné, mohla jsem podle situace měnit pořadí otázek, během rozhovoru se informátorů doptávat a reagovat na jejich odpovědi. Zároveň bylo možné omezit případná nepochopení otázek i odpovědí ze strany informátora.

Předtím než jsem si vytvořila okruh otázek a provedla výzkum, zabývala jsem se studiem odborné literatury, která se vztahuje k problematice volby jména pro dítě nebo se

⁹³ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 289.

⁹⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 174.

obecně zabývá rodnými jmény. To mi pomohlo se v tématice lépe orientovat a vytvořit koncepci výzkumného projektu.

Před začátkem každého rozhovoru jsem informátory seznámila se základními informacemi o mé bakalářské práci. Vysvětlila jsem jim účel rozhovoru a použití jejich odpovědí pouze pro účely mé práce. Ujistila jsem je, že výzkum je dobrovolný, mohou z něj kdykoliv odstoupit či odmítnout odpovědět na některé otázky. Zároveň je výzkum anonymní, ale přece jen budou v práci použita jejich rodná jména, vzhledem k tomu, že jsou předmětem mého výzkumu. Uvádět je však budu pouze se souhlasem informátorů. Dále jsem informátory poprosila, aby se v případě neporozumění otázky ozvali, abych jim mohla danou otázku přiblížit.⁹⁵

Na základě souhlasu s účastí na mém výzkumu jsem se všemi informátory provedla polostrukturovaný rozhovor.⁹⁶ Informátorům jsem kladla otázky podle předem připraveného okruhu otázek, které jsem podle potřeby doplňovala a upravovala v případě, že dotazovaný neporozuměl otázce. Informátora jsem nechala mluvit a snažila se co nejméně zasahovat do rozhovoru, i když se třeba ne vždy držel základního tématu. Několikrát se mi stalo, že jsem nepoložila všechny předem připravené otázky, protože informátor na ně odpovídal sám během rozhovoru, a to v návaznosti na jinou otázku. Někteří informátoři se u položených otázek rozpovídali, jiné jsem musela k diskusi pobízet doplňujícími otázkami. Nestalo se mi však, že by informátor odmítl na některou z otázek odpovědět. Rozhovory jsem s jednotlivými členy dané rodiny absolvovala samostatně, vždy s jedním informátorem, bez přítomnosti dalšího informátora, aby se dotazovaní vzájemně neovlivňovali nebo před druhým necítili ostych. Někdy během našeho setkání byly přítomné děti informátora. Rozhovory většinou probíhaly v bytě informátora, pouze v jednom případě se rozhovor uskutečnil na dětském hřišti.

Se souhlasem informátorů jsem rozhovor nahrávala na diktafon. Ujistila jsem je, že nahrávka bude použita pouze v podobě doslovné transkripce⁹⁷ za účelem analýzy mého výzkumu a nebude nikde zveřejněna nebo předána dalším osobám. Rozhovory jsem následně přepsala doslovnou transkripcí. Tuto metodu jsem zvolila proto, abych získala přesné odpovědi, a vyhnula se například tomu, abych v případě zapisování odpovědi

⁹⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 155.

⁹⁶ Tamtéž, s. 174-175.

⁹⁷ ŠVARÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, s. 41.

během rozhovoru nepřišla o některé informace nebo tomu, že bych se soustředila pouze na zapisování a nevnímala průběh rozhovoru. Nahrávání rozhovoru mi tedy umožnilo plně se soustředit na výpověď informátora a reagovat například v případě nepochopení, při čemž jsem neměla obavu, že bych přišla o důležité informace.

9.2 Výběr výzkumného vzorku

V mém výzkumu se zaměřuji na dvě skupiny informátorů, a to rodiče a prarodiče dítěte. První skupinu, která zastupuje generaci dnešních rodičů, tvoří rodiče, kterým se narodily děti v letech 2010-2015. Druhou skupinu, která zastupuje generaci prarodičů, tvoří babičky⁹⁸ těchto dětí, a to ze strany matky i otce.

Výzkumný vzorek jsem vybrala metodou účelového výběru a informátory jsem hledala podle následujících kritérií:

a) Informátor/ka z generace dnešních rodičů musí být rodič prvorozeného dítěte narozeného v letech 2010-2015. U prvorozeného potomka se rodiče výběrem jména obvykle zabývají mnohem důkladněji než u dalších dětí⁹⁹. Pro rok narození dítěte jsem zvolila dané rozmezí proto, aby se jednalo o relativně nedávno narozené dítě a rodiče měli rozhodování o jménu ještě v dobré paměti.

b) Informátor/ka musí mít trvalé bydliště ve Strakonících nebo okolí. Žiji v této oblasti a znám zde informátory, kteří by odpovídali mnou zadaným kritériím, což mi ulehčilo první kroky při sběru dat.

c) Informátor/ka musí mít minimálně středoškolské vzdělání, aby byl výzkumný vzorek ukotven nejenom bydlištěm a dobou narození dětí, ale také dosaženou úrovní vzdělání rodičů¹⁰⁰.

Informátory jsem vybírala ze svého okolí, přičemž jsem oslovovala rodiny, o kterých jsem věděla, že odpovídají mnou zadaným kritériím a u kterých jsem předpokládala, že by se mého výzkumu mohli zúčastnit nejen rodiče, ale i babičky dítěte. V několika případech se

⁹⁸ Za informátory z generace prarodičů jsem zvolila babičky, jelikož z demografického hlediska se ženy dožívají vyššího věku než muži a proto jsem předpokládala, že zrealizovat rozhovor se ženami generace babiček bude u všech rodin možné. To se mi také potvrdilo, když jsem oslovila některé potencionální informátory.

⁹⁹ Jména pro další děti mohou také vybírat s ohledem na jméno prvorozeného dítěte (např. aby se k sobě jména hodila). (KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 25-26)

¹⁰⁰ Srv. KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Vyd. 4. Praha: Academia, 2006, s. 29-30.

rozhovor neuskutečnil, protože jedna z babiček nežila ve Strakonících či okolí nebo nebyla ochotna rozhovor poskytnout. Schůzku za účelem rozhovoru jsem si s informátory domlouvala telefonicky.

9.3 Charakteristika informátorů

Soubor informátorů tvořilo šest matek a šest otců ze základních rodin s alespoň jedním dítětem a zástupci prarodičů dítěte narozeného v letech 2010-2015¹⁰¹. V případě generace prarodičů se vždy jednalo o babičku dítěte a to ze strany matky i otce. Všichni informátoři žijí na Strakonicku, a to jak ve Strakonících, tak i v okolních obcích¹⁰². Mnou provedeného výzkumu se zúčastnili následující informátoři¹⁰³.

Rodina A

Lucie a Jiří mají dvě děti, Jakuba, který se narodil v roce 2010, a mladšího Antonína, narozeného v roce 2013. Když se narodil první syn, manželé ještě nebyli. Lucie se narodila v roce 1981, vystudovala vysokou školu ekonomického zaměření a pracuje jako úřednice na katastrálním úřadu. Jiří se narodil ve stejném roce jako Lucie, dosáhl středního vzdělání s maturitou, vystudoval gymnázium a pracuje jako vedoucí školní jídelny. Rodina žije ve Volyni v dvougeneračním rodinném domku s Blankou, babičkou ze strany Lucie. Blanka se narodila v roce 1952 a je rozvedená, její bývalý manžel a otec Lucie se jmenuje Otakar. Blanka vystudovala střední pedagogickou školu a před odchodem do důchodu pracovala jako učitelka v mateřské škole. Blanka má dvě dcery, starší Denisu a mladší Lucii. Milada, matka Jiřího, se narodila v roce 1955. Milada je vdaná a s manželem Josefem bydlí v Mutěnicích. Dosáhla středního vzdělání bez maturity a pracuje jako celní deklarantka. Milada má s manželem dva syny, prvorozeného Jana a druhozeného Jiřího.

Rodina B

Hana a Roman jsou manželé, jejich syn se jmenuje Mikuláš a narodil se v roce 2015. Hana se narodila v roce 1983 a dosáhla středního vzdělání s maturitou v oboru administrativa. Pracovala jako daňová poradkyně, ale v současné době je na rodičovské dovolené. Její manžel

¹⁰¹ Z informátorů bylo sedmnáct žen a šest mužů, tj. celkem dvacet tři informátorů, jelikož ve vzorku byly dvě rodiny příbuzné, a tudíž měli společného zástupce z generace prarodičů.

¹⁰² Ve Strakonících žije patnáct informátorů. Tři informátoři žijí ve Stříteži, tři ve Volyni, jedna informátorka v Litochovicích a jedna v Mutěnicích. Všechny tyto obce se nachází v okolí Strakonice.

¹⁰³ Vzhledem k tomu, že předmětem mého výzkumu jsou rodná jména, v bakalářské práci jsem se souhlasem respondentů ponechala jejich skutečná rodná jména.

Roman se narodil ve stejném roce, dosáhl středního vzdělání bez maturity v oboru truhlář a pracuje jako truhlář. Matka Hany se také jmenuje Hana a narodila se v roce 1961. Vystudovala vysokou školu pedagogického zaměření a pracuje jako učitelka na základní škole. Hana má dvě dcery, Hanu a Markétu, a je rozvedená, její bývalý manžel a otec jejich dcer se jmenuje Lubor. Druhá babička, ze strany otce, se jmenuje Zdeňka a narodila se v roce 1962. Dosáhla středního vzdělání bez maturity a v současné době je nezaměstnaná. Zdeňka je vdaná, její manžel se jmenuje Petr a spolu mají dva syny, Romana a Petra. Všichni informátoři z této rodiny bydlí ve Strakonících.

Rodina C

Michaela a René jsou manželé a mají tři dcery, Nelu, Tinu a Emmu. Nejstarší Nela se narodila v roce 2010. Michaela se narodila v roce 1973, dosáhla středního vzdělání s maturitou a pracuje jako dělnice. René se narodil v roce 1973, dosáhl středního vzdělání s maturitou a pracuje jako podnikatel. Zdeňka, babička ze strany matky, se narodila v roce 1951 a je vdaná, její manžel se jmenuje Jan. Spolu mají dvě dcery, Michaelu a Markétu. Zdeňka dosáhla středního vzdělání s maturitou a v současné době je v důchodu. Babička ze strany otce se jmenuje Iva a narodila se v roce 1956. Iva má dvě děti, staršího Reného a dále Žanetu¹⁰⁴. Iva dosáhla středního vzdělání bez maturity, pracuje jako prodavačka a je rozvedená, její bývalý manžel a otec Reného a Žanety se jmenuje Zdeněk. Informátoři z této rodiny bydlí ve Strakonících.

Rodina D

Žaneta a Miroslav nejsou manželé, ale žijí ve společné domácnosti. Jejich syn Denis se narodil v roce 2011. Žaneta se narodila v roce 1982. Dosáhla středního vzdělání bez maturity a pracuje jako kosmetička. Její přítel Miroslav se narodil v roce 1985. Dosáhl středního vzdělání s maturitou a pracuje jako elektrikář. Martina, babička ze strany otce, se narodila v roce 1965 a má tři syny, nejstaršího Miroslava, Tomáše a Martina. Otec Miroslava a Tomáše se jmenuje Miroslav, nejmladší syn Martin má jiného otce, který se jmenuje Dušan. Babička Martina dosáhla středního vzdělání s maturitou a pracuje jako zdravotní sestra.

¹⁰⁴ Žaneta je také jednou z informátorek v mém výzkumu. Viz rodina D.

Martina je vdova. Babička ze strany matky se jmenuje Iva¹⁰⁵. Všichni informátoři z této rodiny bydlí ve Strakonících.

Rodina E

Blanka a Karel jsou manželé a mají dvě dcery, starší Karlu a mladší Johanu. Karla se narodila v roce 2010. Blanka se narodila v roce 1973, vystudovala vysokou školu ekonomického zaměření a pracuje jako daňový analytik. Její manžel Karel se narodil v roce 1961. Karel také vystudoval vysokou školu se zaměřením na ekonomii a pracuje jako marketingový ředitel. Blančina matka se jmenuje Marie a narodila se v roce 1944. Marie je vdaná, s manželem Jaroslavem mají dvě dcery, Jaroslavu a Blanku. Marie dosáhla středního vzdělání s maturitou a nyní je už v důchodu. Babička ze strany otce se jmenuje Jana, její manžel Karel a mají dva syny, Karla a Jiřího. Jana se narodila v roce 1943 a je vdaná. Dosáhla středního vzdělání bez maturity a je v důchodu. Informátoři z této rodiny bydlí ve Strakonících.

Rodina F

Radka a František jsou manželé. Jejich syn František se narodil v roce 2014. Radka se narodila v roce 1992 a dosáhla středního vzdělání s maturitou. V současné době je na rodičovské dovolené. Její manžel František se narodil v roce 1993. Dosáhl středního vzdělání s maturitou a pracuje jako servisní technik. Rodina žije v dvougeneračním domku ve Stříteži s rodiči Františka. Babička ze strany matky, Radka, se narodila v roce 1973. Dosáhla středního vzdělání bez maturity a pracuje na vyšší pozici ve státní správě v Litochovicích, kde také bydlí. Radka je vdaná, s manželem Martinem mají tři děti, nejstarší dceru Radku a syny Martina a Davida. Babička ze strany otce, Marie, se narodila v roce 1970 a s manželem Františkem mají tři děti, nejstarší Marii, Františka a Tomáše. Marie dosáhla středního vzdělání s maturitou a v současné době pracuje jako pracovnice v zahradnictví.

¹⁰⁵ Viz rodina C.

9.4 Sběr dat a jejich zpracování

S informátory jsem na základě jejich souhlasu s účastí na mém výzkumu provedla polostrukturovaný rozhovor, který jsem nahrávala na diktafon. Každý rozhovor jsem zrealizovala na základě předem připraveného okruhu otázek. Během rozhovorů jsem zjišťovala, jak informátoři obecně reflektují fenomén současné volby jména pro dítě a jaký názor mají na to, jak rodiče volili jména pro dítě dříve. Dále mě zajímaly osobní důvody informátorů, proč pro dítě zvolili zrovna takové jméno, které zvolili, tedy jaké konkrétní důvody volby měli oni sami. Rozhovor jsem následně přepsala doslovnou transkripcí, tj. získané odpovědi jsem v celém jejich znění převedla do písemné podoby. Po přepsání rozhovoru jsem si nahrávku ještě jednou poslechla a zkontrolovala, zda se mi podařilo zachytit celý rozhovor. V případě, že jsem nějaké slovo vynechala, doplnila jsem jej do textu. Následně jsem provedla analýzu dat. Přepsané rozhovory jsem si roztřídila do jednotlivých témat. Zde jsem využila metody kódování¹⁰⁶, přičemž jsem si jednotlivé části opatřila kódy, pomocí nichž jsem věděla, o čem daná část vypovídá. Tak jsem viděla všechny výpovědi jednotlivých informátorů, které se vztahovaly k danému tématu, a mohla je porovnávat. Viděla jsem, k jakým odpovědím se informátoři přikláněli nebo zda někdo z nich měl opačný názor. Zkoumané informace jsem nakonec interpretovala.¹⁰⁷

¹⁰⁶ STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Albert, 1999, s. 39.

¹⁰⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

10 Analýza rozhovorů a jejich interpretace

V rámci analýzy získaných dat jsem sledovala následující oblasti, a to obecné názory informátorů na to, jak rodiče vybírají jméno pro své dítě, a dále pak důvody, které vedly k volbě jména pro dítě samotné informátory.

10.1 Obecné názory informátorů na to, jak rodiče vybírají jméno pro potomka

Existuje široká škála důvodů, které mohou rodiče vést k výběru jména pro dítě. Základní názor, na němž se shodla většina informátorů obou generací, byl, že rodiče obecně vybírají jméno pro svého potomka s ohledem na to, aby se jim dané jméno líbilo: „...*je to otázka jenom nějakého vkusu. Vybírají jména jenom podle toho, co se rodičům líbí.*“¹⁰⁸ „...*a taky asi hlavně jak se rodičům to jméno líbí.*“¹⁰⁹

Zvolit jméno podle u nás oblíbených jmen v době narození dítěte, je také jeden z hlavních důvodů, který informátoři obou generací uváděli v souvislosti s výběrem jména: „*Já si myslím, že hodně podle oblíbenosti, to co je celkově oblíbený ... rodiče vybírají hodně podle módy.*“¹¹⁰ „*Taky asi módnost v tom hraje roli. Dneska rodiče hodně dávají moderní jména, prostě to, co letí.*“¹¹¹ Informátorka Hana¹¹² zmínila stinnou stránku módnosti jména: „*Jsou prostě jména, který jsou oblíbený takže jeden rok najdeme ve školce třeba pět Lucinek.*“ Jméno v tomto případě ztrácí diferenciační funkci a učitelé se setkávají s problémem, jak děti od sebe odlišit.

Ve spojení s výše uvedenými důvody, zmiňovala značná část informátorů obou generací, že dávání jména často souvisí s rodinnou zvyklostí, ať už se jedná o jméno po rodičích, prarodičích nebo po někom z rodiny: „...*podle toho, jak se jmenujou rodiče ... že je to takovou tradicí, že buď je to v rodině po rodičích, nebo prarodičích.*“¹¹³ „*Někdo naopak zase chce, aby to bylo po někom z rodiny...*“¹¹⁴ Odlišným způsobem se k této problematice postavil informátor Karel¹¹⁵, který naopak zdůrazňoval, že mnozí rodiče tuto tradici

¹⁰⁸ René (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, ženatý, podnikatel.

¹⁰⁹ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹¹⁰ Zdeňka (rodina B), roč. 1962, SŠ bez maturity, vdaná, nezaměstnaná.

¹¹¹ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

¹¹² Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹¹³ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

¹¹⁴ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel.

¹¹⁵ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel

neschvalují a vidí v ní problémy: „*Někdo nechce, aby se děti jmenovaly po rodičích, aby se jim to nepletlo...*“

Dle některých informátorů obou generací jsou rodiče obecně při výběru jména pro dítě ovlivňováni i filmy, seriály nebo populárními osobnostmi, ať už v tom smyslu, že si myslí, že jménem dítěti zajistí lepší budoucnost, nebo daným jménem vyjadřují obdiv ke své oblíbené populární osobnosti: „*Podle filmových a různých hrdinů, nebo herců oblíbených, zpěváků oblíbených... Tak si myslím, že kdo je v té době takhle oblíbený, tak spousta těch, řekl bych hloupějších lidí, tomu podlehne. Víš, jako že si myslí, že když se dcera bude jmenovat po slavné herečce, tak bude taky slavná herečka.*“¹¹⁶ „*A dneska je to podle mého tak, že někde se líbí nějaké herec, nějaká zpěvačka a podle toho to leckdy rodiče daj.*“¹¹⁷

Ojedinele informátoři, shodou okolností matka se synem, zastávali názor, že v každé době se setkáme s jinými oblíbenými jmény: „*Já bych řekla, že v tom hodně hraje roli vždycky doba a taková ta módnost. Každá doba podle mých už letitých zkušeností má nějaký svoje jméno, kterých zrovna běží hodně. Prostě pro každou dobu existuje typickéj repertoár jmen, který jsou v té daný době častý.*“¹¹⁸ „*Prostě v každé době jsou určitá jména, která jsou pro tu dobu oblíbená, typická.*“¹¹⁹

Během výzkumu jsem se setkala i s názorem, že dnešní rodiče obecně volí jméno dítěti podle toho, jaké mají příjmení: „*Aby to jméno, co vyberou, ladilo s příjmením.*“¹²⁰ nebo podle četnosti užívání jména, a to v tom smyslu, aby dané jméno nepatřilo mezi často dávané: „*jako že se nepoužívá v republice ... že prostě se nedává.*“¹²¹

Podle informátorů obou generací jsou dnešní rodiče při výběru jména pro dítě ovlivněni řadou faktorů¹²². Jména volí podle toho, že se jim dané jméno líbí, podle společenské obliby jména, podle rodinné tradice, podle populárních osobností nebo podle toho, jaké mají rodiče příjmení.¹²³

¹¹⁶ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel

¹¹⁷ Žaneta (rodina D), roč. 1982, SŠ bez maturity, svobodná, žije s partnerem, kosmetička.

¹¹⁸ Iva (rodina C a D), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

¹¹⁹ René (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, ženatý, podnikatel.

¹²⁰ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

¹²¹ Zdeňka (rodina C), roč. 1951, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

¹²² Srv. Kapitola 6 – Faktory ovlivňující výběr jména.

¹²³ Důvody volby jména, které uváděli informátoři, odpovídají faktorům, které nejčastěji ovlivňují výběr jména. Srv. Kapitola 6 – Faktory ovlivňující výběr jména.

Při výběru jména pro dítě mohou rodiče také přemýšlet nad původem jména, tedy zvažovat, zda dítěti zvolí jméno typicky české, s českým původem, cizí nebo například jméno mezinárodní¹²⁴. Většina informátorů obou generací vypověděla, že nemají rádi, když se v českém prostředí volí cizí jména: „*Já nemám moc ráda ty cizí. Jakoby exotický a tak. To já jsem spíš pro ty český.*“¹²⁵ „*Já toho nejsem ani do dneška zastáncem, abych tě pravdu řekla. To dcera má třeba Vanessu a jako nesedí mi to vyloženě.*“¹²⁶ Mnozí informátoři zastávají názor, že záleží na příjmení: „*Jako ono to teda k některému příjmení jako pasuje, že jo. Samozřejmě když má někdo poněmčelý příjmení nebo jiný cizí příjmení, tak to cizí jméno k tomu vypadá docela hezky.*“¹²⁷ Většina z nich tvrdí, že k českému příjmení se cizí jméno nehodí: „*Myslím, že i k těm českým příjmením se ty cizí jména moc nehodí.*“¹²⁸ „*K českému příjmení patří český jméno.*“¹²⁹

Generační pohled

Starší generace žen, babiček dětí ze strany matky i otce, zastávala názor, že se liší to, jak rodiče vybírají jméno pro dítě dnes, a jak jej vybírali rodiče dříve. Vypovídaly, že v době, kdy ony vybíraly jméno pro dítě, se rodiče řídili zejména rodinnou tradicí a volili tak dětem jména po rodičích nebo případně prarodičích: „*Za nás to bylo podle rodu, pokračovatele, převážně.*“¹³⁰ „*Dřív to ale spíš rodiče dávali po sobě mnohem častěji, to už spíš bylo takový pravidlo.*“¹³¹ Některé informátorky z generace babiček tvrdily, že nebylo zvykem vybírat dítěti cizí jméno: „*Ty cizí jména třeba tehdy vůbec nebyly.*“¹³² „*Za nás de facto ty cizí nebyly.*“¹³³ Současní rodiče vybírají podle babiček z mého výzkumného souboru obecně jméno pro dítě podle jeho módnosti: „*Dneska se bere spíš módní záležitost než ty rodinný vazby.*“¹³⁴ „*Ted' to rodiče vybírají hodně podle módy.*“¹³⁵ Ale objevily se u generace babiček i názory, že tradice dávání jmen po rodičích či příbuzných a s tím související návrat starších či

¹²⁴ Srv. Kapitola 6 – Faktory ovlivňující výběr jména.

¹²⁵ Radka (rodina F), roč. 1973, SŠ bez maturity, vdaná, pracuje ve státní správě.

¹²⁶ Marie (rodina F), roč. 1970, SŠ s maturitou, vdaná, pracovnice v zahradnictví.

¹²⁷ Martina (rodina D), roč. 1965, SŠ s maturitou, vdova, zdravotní sestra.

¹²⁸ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹²⁹ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel.

¹³⁰ Radka (rodina F), roč. 1973, SŠ bez maturity, vdaná, pracuje ve státní správě.

¹³¹ Marie (rodina F), roč. 1970, SŠ s maturitou, vdaná, pracovnice v zahradnictví.

¹³² Radka (rodina F), roč. 1973, SŠ bez maturity, vdaná, pracuje ve státní správě.

¹³³ Marie (rodina F), roč. 1970, SŠ s maturitou, vdaná, pracovnice v zahradnictví.

¹³⁴ Martina (rodina D), roč. 1965, SŠ s maturitou, vdova, zdravotní sestra.

¹³⁵ Zdeňka (rodina B), roč. 1962, SŠ bez maturity, vdaná, nezaměstnaná.

staročeských jmen je současný trend: „*Já si myslím, že vopravdu se vrací k tradicím, takže se někteří rodiče vlastně vrací k těm původním jménům, k těm staročeským...*“¹³⁶ „*I když teď bych řekla, že se docela hodně zase vrací, že to jméno rodiče dávají po svých rodičích. I ty starší jména, takovýty jak to říct, staročeský se teď docela vrací. Máme vnuka Tonička, to bych řekla, bylo jméno hodně dávaný dřív.*“¹³⁷ Starší informátorky také zmínily, že dnes hraje roli i určitá originalita: „*...dneska se vybírají takový ty originální jména.*“¹³⁸ „*No, že třeba dneska hodně lidí dávají jména, který vůbec vlastně nejsou v kalendáři.*“¹³⁹

Obecné představy zástupců generace dnešních rodičů se od obecných představ informátorů z generace prarodičů o procesu výběru jména podstatně neliší. Podle většiny představitelů této skupiny dříve rodiče vybírali jména převážně podle rodinné tradice: „*Ale dřív se taky většinou koukalo do rodinného stromu, spíš volili jména po rodičích a dalších příbuzných.*“¹⁴⁰ „*Dříve ty jména taky byly voleny hodně po rodičích, udržovala se tradice v rodině.*“¹⁴¹ Někteří mladí informátoři vidí rozdíl i v původu dávaných jmen. Za předchozí generace podle nich byla dětem volena typicky česká jména, v současné době však rodiče často volí jména cizí, originální nebo nezvyklá: „*Dneska těch jmen tady je takových zvláštních a cizích mnohem víc než byli dřív, že jo, víc než za našich babiček a týdle éry. Dřív byly spíš ty jména takový český. A dneska už sem hodně jdou jména, který vlastně tady u nás jsou takový... nezvyklý.*“¹⁴² „*Tak dřív se ty cizí jména asi nedávaly vůbec. Takže to se určitě dávaly český.*“¹⁴³ Cizí jména se podle Jiřího¹⁴⁴ objevovala jen výjimečně, například když se rodina chtěla odlišit: „*Tak dávali cizí, akorát to dávali ti, kteří vyloženě chtěli mít, si myslím, nějakým způsobem odlišení, nějakým způsobem být originální.*“

Obdobně jako starší generace i mladí informátoři z mého výzkumného souboru na jedné straně uváděli, že se dnešní rodiče nechávají ovlivnit módností jména: „*Taky asi módnost v tom hraje roli. Dneska rodiče hodně dávají moderní jména, prostě to, co letí.*“¹⁴⁵, a

¹³⁶ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

¹³⁷ Milada (rodina A), roč. 1955, SŠ bez maturity, vdaná, celní deklarantka.

¹³⁸ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹³⁹ Iva (rodina C a D), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

¹⁴⁰ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

¹⁴¹ Žaneta (rodina D), roč. 1982, SŠ bez maturity, svobodná, žije s partnerem, kosmetička.

¹⁴² Žaneta (rodina D), roč. 1982, SŠ bez maturity, svobodná, žije s partnerem, kosmetička.

¹⁴³ Lucie (rodina A), roč. 1981, VŠ, vdaná, úřednice na katastrálním úřadu.

¹⁴⁴ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

¹⁴⁵ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

na druhé straně, že se vrací volba jména podle rodinné tradice: „...už se to zas vrací, navazujeme na ty starší generace, na to, že se vracejí takový ty staročeský jména“¹⁴⁶

¹⁴⁶ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

10.2 Reflexe důvodů volby jména pohledem informátorů

Výběr jména pro dítě ovlivňuje mnoho faktorů¹⁴⁷ a často se rodiče neřídí pouze jedním důvodem, ale aspekty, proč dítěti vybrali zrovna takové jméno, je víc.

Výběr jména pro dítě je primárně záležitostí rodičů, ale ne vždy tomu tak musí být. Častokrát se do diskuze nad jménem kromě rodičů zapojují i další příbuzní. V mém výzkumu jsem také sledovala, kdo všechno se podílel na výběru jména pro dítě a jak bylo vybrané jméno přijato příbuznými a okolím dítěte. Zajímala jsem se i o dlouhodobé úvahy informátorů o rodném jménu pro dítě. Mnohdy se stává, že někteří nad jménem pro svého budoucího potomka přemýšlejí ještě před tím, než se je tato otázka na místě, tedy ještě před dobou, kdy se musí rozhodnout, jaké jméno svému potomkovi dají. Častokrát to jsou ženy¹⁴⁸, které už v dětství nebo během dospívání přemýšlí, jak se budou jejich děti jmenovat. Úvahy o jménech pro děti vzrostou, když se ženy ocitnou ve vztahu a ještě více, když se provdají. V těchto případech už rodná jména budoucích dětí mohou vybírat tak, aby se hodila k příjmení partnera či manžela.

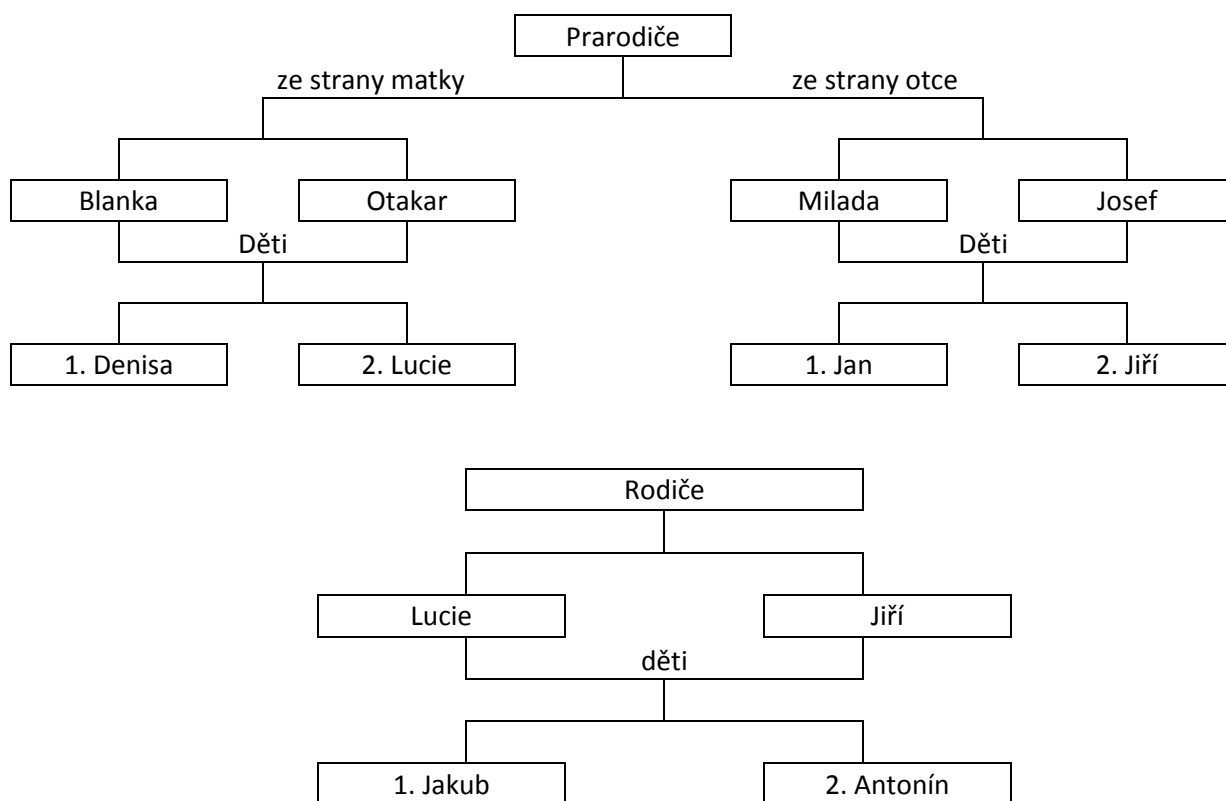
Pro snadnější orientaci uvádím u každé rodiny nejprve grafické znázornění jmen a ve výkladu pak v první řadě zmiňuji důvody volby jména pro dítě babičky ze strany matky, dále pak babičky ze strany otce a nakonec důvody volby rodičů.

¹⁴⁷ Srv. Kapitola 6 – Faktory ovlivňující výběr jména.

¹⁴⁸ V mém výzkumu ani jeden muž o této otázce v dětství či dospívání nepřemýšlel. Všichni nad rodnými jmény pro dítě uvažovali až tehdy, když s partnerkou očekávali narození potomka.

Rodina A

Grafické znázornění jmen v rodině A:

Babička z matčiny strany, Blanka¹⁴⁹, má dvě dcery. Jméno pro starší dceru Denisu měla vybrané ještě před tím, než byla vdaná a než očekávala narození dítěte. Jméno vybrala, když nastupovala jako učitelka do mateřské školy. Školku navštěvovala holčička, která se tak jmenovala a Blance se jméno zalíbilo: „*No když jsem tehdá vlastně začínala ve školce, tak jsme tam měli tenkrát holčičku, ta se jmenovala Deniska a já jsem si říkala, že když jednou budu mít holčičku, tak se bude jmenovat Deniska.*“¹⁵⁰ Manžel s vybraným jménem neměl problém a dcera se tak jmenuje. Vybrané jméno se ale nelíbilo Blančině tchýni, která kvůli tomu se svou snachou nějakou dobu nemluvila: „*...a tenkrát i moje tchýně teda, ta se mnou nemluvila, no takový dva měsíce, když jsme dali takovýhle jméno... Ta to nemohla dlouho překousnout.*“¹⁵¹ Oproti tomu dceři Denise se její jméno líbí a neměnila by: „*No ale zase můžu říct, že dcera, ta je se svým jménem spokojená.*“¹⁵² Blanka dodává, že dcera se provdala do ciziny a takové rodné jméno se jí hodí k cizojazyčnému příjmení. Jméno

¹⁴⁹ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵⁰ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵¹ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵² Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

pro mladší dceru Lucii, vybrala Blanka z toho důvodu, že se jí jméno líbilo a přiznává, že v tom mohla hrát roli i společenská obliba jména: „*Jako pro tu mladší, pro Lucinku, tak to se mně líbilo. Tenkrát to jako bylo docela oblíbený jméno.*“¹⁵³ Manžel chtěl, aby se dcera jmenovala po manželce, to však ona nechtěla, byla rozhodnutá pojmenovat dceru Lucie: „*...ale prostě jsem chtěla tu Lucinku.*“¹⁵⁴ Důležitým faktorem při výběru obou jmen, kromě oblíbenosti jména, také bylo, aby se jméno hodilo k příjmení rodičů. Jména pro dcery vybírali manželé spolu, ale rozhodující slovo při výběru měla Blanka: „*Já s manželem, spolu. Ale to hlavní slovo jsem tam měla já, přesvědčila jsem ho, jako většinou každá ženská svého chlapa.*“¹⁵⁵ Žádné neshody však mezi nimi nebyly a na jménech se shodli ihned. Jelikož nevěděli předem pohlaví potomka, vybírali jména pro obě pohlaví. Pokud by se narodil chlapec, v případě obou těhotenství by se jmenoval Jan, a zase v tom hrála roli oblíbenost jména a to, že se hodí k příjmení: „*...protože to jméno k tomu příjmení bylo takový hezký, takový hodilo se k tomu...*“¹⁵⁶

Babička z otcovy strany, Milada¹⁵⁷, má dva syny. Volbu jejich jmen si rodiče rozdělili podle pořadí narození dítěte, prvnímu synovi vybral jméno manžel, druhému Milada. Jméno pro prvorozeného syna vybral Miladin manžel po svém příteli, který se jmenoval Jan, ale také proto, že se mu dané jméno líbilo. Manžel Milady se jmenuje Josef a toto jméno se v jeho rodině předává po generace. Zvolit toto frekventované jméno podle rodinné tradice však Milada odmítala: „*...protože já jsem Josefa do baráku nechtěla. Protože byl děda, jeden děda, druhý děda, ještě táta jako, všichni byli Josefové.*“¹⁵⁸ Při výběru jména pro prvního syna měla Milada problémy s tchýní, která do výběru jména zasahovala. Tchýně vybrala jméno pro holčičku a prosazovala, aby ji tak syn se snachou pojmenovali: „*Protože ještě ke všemu se mi do toho pletla tchýně a furt říkala, že když to bude holčička, tak že to bude Johanka. Ne, Johanka ne, Jolanka? Taky ne... nějaký takovýhle jméno to bylo ... Dost se nám do toho vměšovala, dost. Ale naštěstí si to neprosadila.*“¹⁵⁹ Milada s manželem však jméno vybírali podle sebe a na tchýniny rady nedbali. Pohlaví dítěte rodiče předem nevěděli, na vybrané jméno pro dceru si však informátorka nevzpomněla, pouze ví, že také chtěli zachovat iniciály J. J. a nechtěla dceru pojmenovat po sobě. Jméno pro druhorozeného syna

¹⁵³ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵⁴ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵⁵ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵⁶ Blanka (rodina A), roč. 1952, SŠ s maturitou, rozvedená, v důchodu.

¹⁵⁷ Milada (rodina A), roč. 1955, SŠ bez maturity, vdaná, celní deklarantka.

¹⁵⁸ Milada (rodina A), roč. 1955, SŠ bez maturity, vdaná, celní deklarantka.

¹⁵⁹ Milada (rodina A), roč. 1955, SŠ bez maturity, vdaná, celní deklarantka.

vybírala Milada sama a zvolila jméno Jiří jednak podle své první lásky, ale také proto, že se jí jméno líbilo: „...a víceméně tak nějak to asi bylo podle mé první lásky, ten Jirka. To jméno se mi hodně líbilo.“¹⁶⁰ Výběr jmen také ovlivňovalo to, aby se jména hodila k příjmení a aby synové měli stejné iniciály jako otec¹⁶¹. Stejně jako manžel, i Milada měla před tím, než se provdala stejné iniciály: „Ale mně se to jako celej život líbilo, že jsem psala M. M. I manžel s tím byl spokojený, taky se mu to líbilo.“¹⁶² To, zda zvolí české nebo cizojazyčné jméno, rodiče neřešili.

Rodiče Lucie¹⁶³ a Jiří¹⁶⁴ vybírali jméno pro prvorozeného syna Jakuba společně tím způsobem, že si pomocí kalendáře sepsali jména, která se jim líbila, a takto nakonec vybrali tři jména¹⁶⁵, mezi kterými se rozhodovali. Rodiče při výběru uvažovali i nad jménem Jan, ale to nezvolili, protože se tak jmenuje otcův bratr. Bratr svou prvorozenou dceru pojmenoval podle rodinné tradice po manželce, a proto je pravděpodobné, že pokud bude mít syna, pojmenuje ho po sobě. Lucie a Jiří tedy nezvolili jméno Jan, aby ho v budoucnu mohl zvolit Jiřího bratr: „Protože manželka se jmenuje Magda, tak mají malou Magdu, a my jsme si říkali, že kdyby měli kluka, tak určitě budou chtít Honzika.“¹⁶⁶ Při výběru jména pro Jakuba bylo důležité, aby se jednalo o české jméno a aby se jméno hodilo k příjmení, zejména rozhodovala koncovka jména, v tom smyslu, aby jména na sebe hezky navazovala: „Chtěli jsme třeba Ondru, Ondřej Javůrek¹⁶⁷ by se ale špatně říkalo.“¹⁶⁸ Zároveň rodiče chtěli, aby se nejednalo o jméno, které je často dáváno.¹⁶⁹ Zvolit jméno podle rodinné tradice nechtěli a to z toho důvodu, že se pak špatně rozlišují jednotliví členové rodiny: „No hlavně když po tom zavoláte na jednoho stejným jménem jako na druhýho, tak je to takový... A to jsme nevěděli kolikrát, na koho je voláno.“¹⁷⁰ Rodiče se při výběru také zabývali tím, aby dítě nemělo

¹⁶⁰ Milada (rodina A), roč. 1955, SŠ bez maturity, vdaná, celní deklarantka.

¹⁶¹ Inicialy J. J.

¹⁶² Milada (rodina A), roč. 1955, SŠ bez maturity, vdaná, celní deklarantka.

¹⁶³ Lucie (rodina A), roč. 1981, VŠ, vdaná, úřednice na katastrálním úřadu.

¹⁶⁴ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

¹⁶⁵ Adam, Jakub, Ondřej.

¹⁶⁶ Lucie (rodina A), roč. 1981, VŠ, vdaná, úřednice na katastrálním úřadu.

¹⁶⁷ Příjmení Javůrek je pseudonym. Se skutečným příjmením informátorů je shodné pouze začáteční písmeno.

¹⁶⁸ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

¹⁶⁹ Vzhledem k tomu, že jméno Jakub patří jak na Strakonicku (Srv. Kapitola 7 – Rodná jména dětí narozených na Strakonicku v letech 2010-2015), tak v České republice (Srv. Kapitola 8 – Jména dětí narozených v letech 2010-2015 v ČR) k nejčastěji dávaným jménům, rodičům se toto přání nepodařilo splnit.

¹⁷⁰ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

problém jméno vyslovit¹⁷¹, například když bude mít vadu řeči: „*Jo, tam kde je r tak jsme to řešili. Jako když nebude umět, aby to pro něj nebyl problém.*“¹⁷² Dále je zajímavé, jak syna budou oslovovat, jinými slovy jaké domácí podoby se od jména tvoří: „*Pak jsme taky vlastně řešili, jaký domácí podoby jdou vytvořit, jak bysme mu vlastně říkali.*“¹⁷³ Co se týče dlouhodobých úvah o jménu, Lucie měla vybrané jméno pro dívku ještě před tím, než potkala Jiřího: „*To jsem vždycky věděla, že jsem chtěla Kačenku.*“¹⁷⁴ Nad jménem pro chlapce začala přemýšlet, až když otěhotněla, pohlaví dítěte u prvního syna rodiče vědět nechtěli. Dcera by se podle přání manželky jmenovala Kateřina, otec byl s tímto jménem spokojený: „*To se mi líbí, jako že je to takový krásný český jméno.*“¹⁷⁵ Jméno pro syna vybírali pouze rodiče a se širším okolím se o jménu neradili.

Rozhodujícím faktorem u obou generací rodičů z rodiny A bylo, že vybrané jméno pro dítě se jim líbilo. V případě generace prarodičů informátorky jméno pro jedno z dětí zvolily podle konkrétní osoby. Všichni informátoři dbali na to, aby se jméno hodilo k příjmení a rodinnou tradici následovat nechtěli. Babička ze strany otce pouze chtěla dodržet stejné iniciály, které se v rodině předávají po několik generací. Její syn s manželkou tuto tradici také dodrželi, i když to jejich záměrem nebylo a tuto možnost při výběru nezohledňovali. Obě představitelky generace prarodičů měly neshody s bližším okolím, přesněji řečeno s tchýněmi, v jednom případě se tchýni vybrané jméno nelíbilo, v druhém chtěla tchýně volbu jména sama ovlivnit. Informátoři mladší generace problémy s okolím při výběru neměli. Dalším generačním rozdílem je, že představitelky generace prarodičů měly jména pro děti vybraná hned a mezi jinými se nerozhodovaly, zatímco představitelé generace dnešních rodičů o jméně vedli delší diskuze a měli více alternativ, ze kterých po čase jedno vybrali.

¹⁷¹ Jedná se o jeden z faktorů, kterými se obecně rodiče při volbě mohou zabývat. Srv. Kapitola 6.2 Jazykové vlivy.

¹⁷² Lucie (rodina A), roč. 1981, VŠ, vdaná, úřednice na katastrálním úřadu.

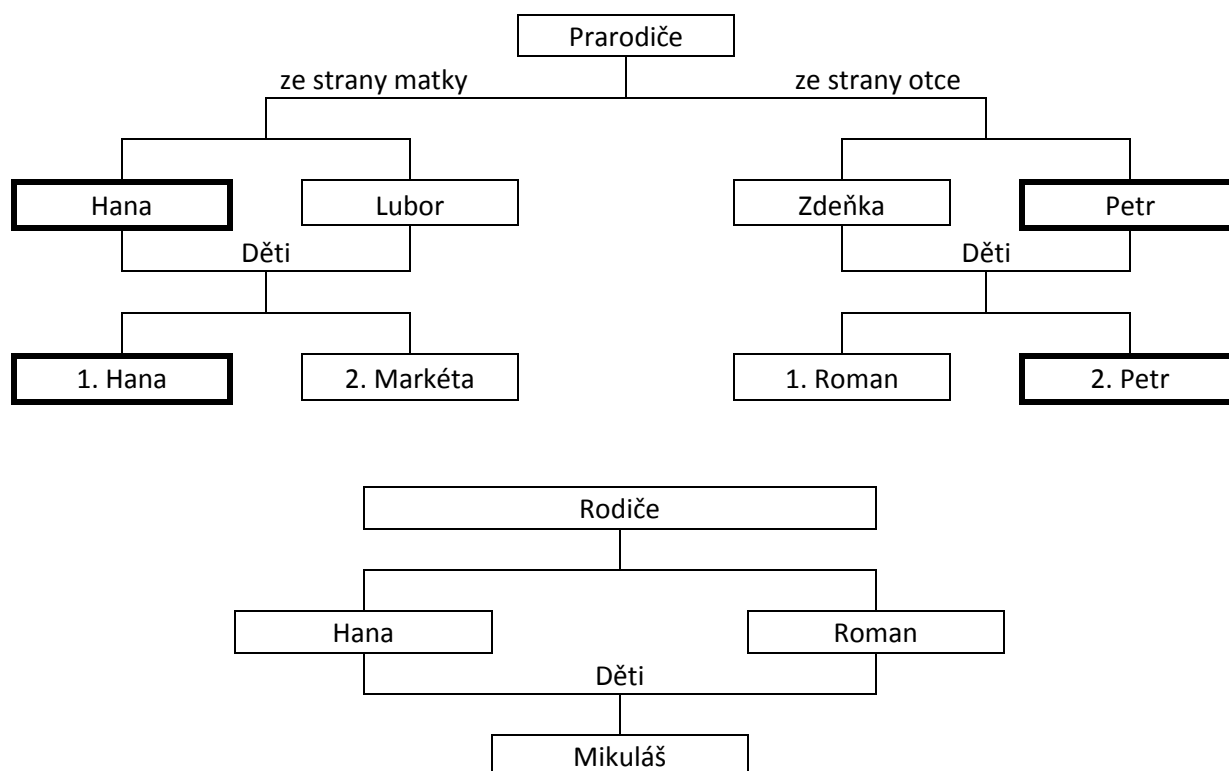
¹⁷³ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

¹⁷⁴ Lucie (rodina A), roč. 1981, VŠ, vdaná, úřednice na katastrálním úřadu.

¹⁷⁵ Jiří (rodina A), roč. 1981, SŠ s maturitou, ženatý, vedoucí školní jídelny.

Rodina B

Grafické znázornění jmen v rodině B:

Babička ze strany matky Hana¹⁷⁶ s manželem zvolili starší dceři jméno po společné dohodě podle rodinné tradice, dcera se tedy jmenuje Hana: „...*tak dívčí jméno bylo určité tak, že se bude jmenovat po mně...*“¹⁷⁷ Jméno zvolili také proto, že se jim líbilo a že od něj jde vytvořit spousta domácích podob: „...*protože se dá hodně teda jmenovat, je hodně způsobů, jak na to dítě volat.*“¹⁷⁸ Informátorka dodává, že pouze oslovení „Hana“ nemají s dcerou rády¹⁷⁹. Pohlaví dítěte rodiče předem nevěděli. Pokud by se narodil syn, jméno po otci by nedostal, jelikož se rodičům jméno nelíbilo¹⁸⁰, ale jmenoval by se Lukáš. I zde tedy byla rozhodujícím faktorem oblíbenost jména. Mladší dcera dostala jméno Markéta, také hlavně z toho důvodu, že se rodičům jméno líbilo. Zda zvolit české nebo cizí jméno se podle Hany v době, kdy vybírali jména pro děti, neřešilo a ani by je možnost zvolit cizí jméno nenapadla. Jména dcerám vybírali Hana s manželem pouze spolu a shodli se na nich ihned, výběr jména

¹⁷⁶ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

¹⁷⁷ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

¹⁷⁸ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

¹⁷⁹ Mezi podoby jména Hana, které mají obě rády, patří například Hanka, Hanči, Hanina.

¹⁸⁰ Otec se jmenuje Lubor.

probíhal bez problémů. Rodiče vybraná jména pro potomky diskutovali i s příbuznými a nechali si od nich poradit, ale ti je při výběru nijak neovlivňovali: „*Jo, poradili, vyjádřili se k vybraným jménům, ale konečný slovo jsme měli my s manželem.*“¹⁸¹

Babička z otcovy strany Zdeňka¹⁸² má dva syny, Romana a Petra. Pro prvorozeného Romana vybírali jméno společně s manželem a rozhodujícím faktorem u nich byla oblíbenost jména: „*No, to se mi líbilo to jméno Roman.*“¹⁸³ Jméno Roman se Zdeňce líbilo, už když byla svobodná a výběrem jména pro děti se ještě nezabývala. Už tehdy si jméno pro syna vybrala: „*Takže jsem si říkala, že kdybych měla syna, tak bych chtěla, aby se tak jmenoval.*“¹⁸⁴ Druhorozený syn Petr získal jméno po otci. U prvního syna nad možností zvolit synovi jméno po otci Zdeňka nepřemýšlela, to hrála roli čistě oblíbenost jména a na jménu Roman Zdeňka trvala. Pohlaví dítěte rodiče ani u jednoho syna předem nevěděli. Pokud by se narodila dcera, pojmenovali by jí Petra. Toto jméno by zvolili jednak na základě rodinné tradice, jednalo by se o ženskou podobu otcova jména, ale také proto, že se oběma jméno líbilo. Rodiče dále zvažovali, aby se vybraná jména hodila k příjmení. Pokud by se jim jméno líbilo, ale k příjmení se nehodilo, nezvolili by jej: „*Tak určitě jsme taky dbali na to, aby se to k tomu hodilo. To jméno Roman se mi jako hodně líbilo, ale zase kdyby to k tomu vyloženě nešlo...*“¹⁸⁵ Výběr jména pro děti probíhal bez problémů. Jméno pro prvního syna vybrala matka a otcovi se také líbilo. Na jménu pro druhého syna se také shodli.

Rodiče Hana¹⁸⁶ s Romanem¹⁸⁷ zvažovali při výběru jména pro Mikuláše více faktorů. Společně nahlédli do knížky *Jméno je tvým osudem*, kde si zjistili, jaká jména se hodí k jejich příjmení: „*...aby to jako bylo pro něho šťastný podle té knížky.*“¹⁸⁸ Ze jmen, která jim podle knížky vyšla¹⁸⁹, pak vybrali jméno, které se jim nejvíce líbilo: „*No, prostě se nám to líbilo...*“¹⁹⁰ „*Je to takový zvučný.*“¹⁹¹ Pro rodiče také bylo při výběru důležité, aby jméno bylo české a hodilo se k příjmení: „*Aby to taky znělo hezky s tím příjmením.*“¹⁹² Dále se zajímali

¹⁸¹ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

¹⁸² Zdeňka (rodina B), roč. 1962, SŠ bez maturity, vdaná, nezaměstnaná.

¹⁸³ Zdeňka (rodina B), roč. 1962, SŠ bez maturity, vdaná, nezaměstnaná.

¹⁸⁴ Zdeňka (rodina B), roč. 1962, SŠ bez maturity, vdaná, nezaměstnaná.

¹⁸⁵ Zdeňka (rodina B), roč. 1962, SŠ bez maturity, vdaná, nezaměstnaná.

¹⁸⁶ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹⁸⁷ Roman (rodina B), roč. 1983, SŠ bez maturity, ženatý, truhlář.

¹⁸⁸ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹⁸⁹ Kromě jména Mikuláš to byla jména Filip a Jakub.

¹⁹⁰ Roman (rodina B), roč. 1983, SŠ bez maturity, ženatý, truhlář.

¹⁹¹ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹⁹² Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

o délku jména. Nad jejich původním požadavkem, aby se nejednalo o příliš dlouhé jméno, však nakonec zvítězila oblíbenost jména: „*Aby to taky nebylo moc dlouhý, i když to jméno nakonec dlouhý je.*“¹⁹³ Mezi další faktory, které rozhodovaly při výběru, patřil požadavek, aby bylo syna jak oslovit: „*Protože třeba ty přezdívky a takhle, aby to z toho slova a z toho jména vlastně, šlo nějak hezky utvořit.*“¹⁹⁴ Právě oslovení Miky se rodičům velmi líbilo. Jménem Mikuláš ho ani jeden z rodičů neoslovuje. Rodinnou tradici, tedy zvolit jméno po otci nebo jiném příbuzném, rodiče dodržet nechtěli, Roman to zdůvodňoval takto: „*Protože přesně to má můj brácha takhle. ... Vopravdu to jsem říkal narovinu, že to nechci, aby se jmenoval po mně.*“¹⁹⁵ Pohlaví dítěte znali rodiče předem, a proto se výběrem jména pro dceru nezabývali tak důkladně: „*...my jsme to pohlaví věděli předem, tak jsme tu holku moc neřešili, počítali jsme s klukem.*“¹⁹⁶ Pokud by se narodila dcera, dostala by opět jedno ze jmen, která rodičům vyšla jako nejvhodnější podle knížky *Jméno je tvým osudem*. Jméno pro syna vybírali pouze rodiče a diskuze nad jmény probíhala bez obtíží. Připomínky se však objevily na straně příbuzných, kteří se pozastavovali nad neobvyklostí jména: „*Někdo třeba říkal, že je to takový zvláštní jméno.*“¹⁹⁷ Názory okolí však rodiče nebrali v potaz, jméno Mikuláš se jim líbilo a tak jej zvolili. Oba zastávají názor, že volba jména je čistě věc rodičů.

Všichni informátoři z rodiny B vybírali jméno podle toho, jaké se jim líbilo. V případě generace prarodičů dále volili jména podle rodinné tradice, i když u babičky ze strany otce takto volili jméno až u druhého syna, u výběru jména pro prvního syna hrála roli pouze oblíbenost jména. V tradici předávání jmen nacházíme generační rozdíl, jelikož představitelé generace dnešních rodičů tuto tradici dávání jména po rodičích dodržet nechtěli. Dalším rozdílem mezi generacemi je, že představitelé generace prarodičů měli jména pro děti vybraná v zásadě ihned a mezi jinými se nerozhodovali, oproti tomu představitelé mladší generace se rozhodovali mezi více jmény a diskuze nad jmény probíhala déle. Dále babička ze strany matky i představitelé mladší generace zohlednili při výběru, jaké domácí podoby od jména lze vytvořit. To, aby se jméno hodilo k příjmení, zohledňovala babička ze strany otce i představitelé generace dnešních rodičů. V této rodině tedy nacházíme důvody, ve kterých se obě generace rozcházejí, ale i důvody, které jsou pro ně společné.

¹⁹³ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹⁹⁴ Roman (rodina B), roč. 1983, SŠ bez maturity, ženatý, truhlář.

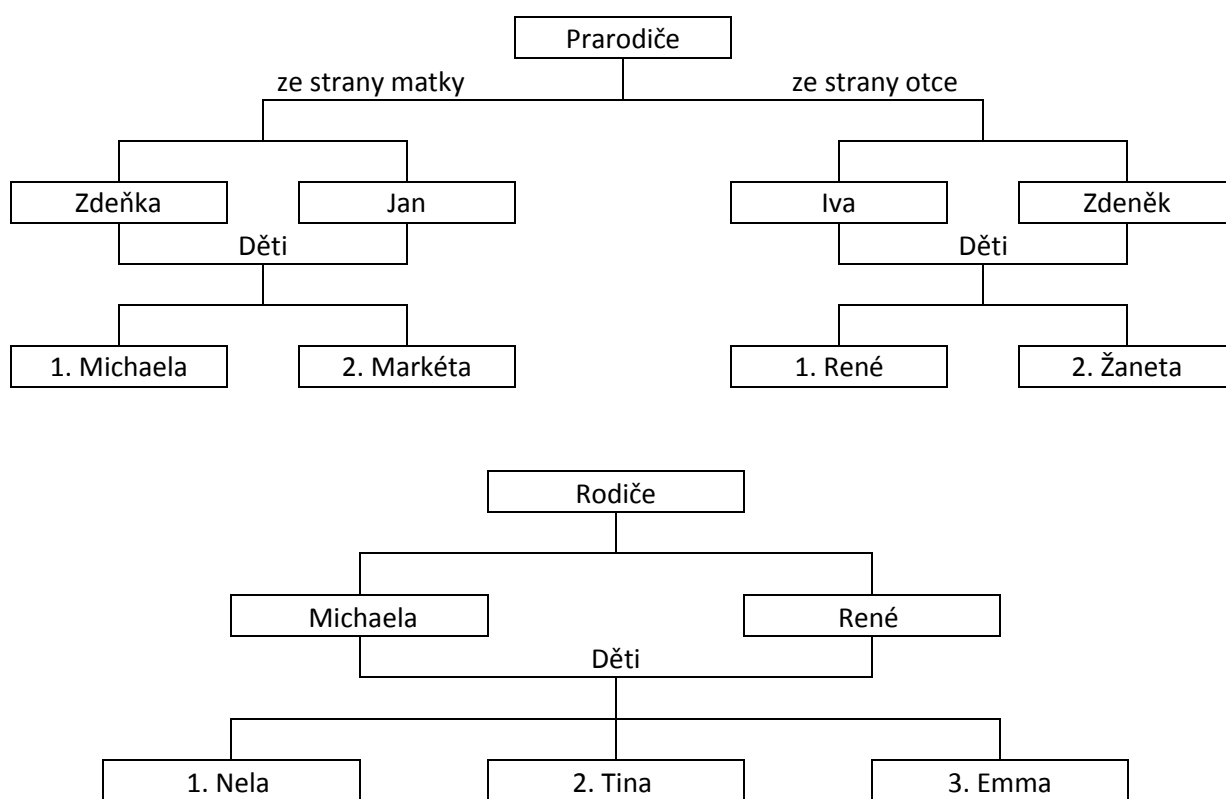
¹⁹⁵ Roman (rodina B), roč. 1983, SŠ bez maturity, ženatý, truhlář.

¹⁹⁶ Hana (rodina B), roč. 1983, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

¹⁹⁷ Roman (rodina B), roč. 1983, SŠ bez maturity, ženatý, truhlář.

Rodina C

Grafické znázornění jmen v rodině C:

Babička Zdeňka¹⁹⁸ s manželem zvolili jméno pro dceru Michaelu velmi specifickým způsobem, a to podle medvídky, který manžel Zdeňce přinesl pro štěstí do nemocnice, kde byla kvůli problémům v těhotenství: „Protože my jsme první jméno vybírali podle toho, že mi manžel koupil medvídky, a řekl, že se tak bude jmenovat naše dítě. Takže Miša, ať je to kluk nebo holka.“¹⁹⁹ Pohlaví dítěte rodiče předem nevěděli, ale jak Zdeňka vypověděla, v obou případech by se dítě jmenovalo podle medvídky, tj. Michaela nebo Michael. Medvídek se stal takovým maskotem a měl Zdeňce přinést štěstí, jelikož převážnou část těhotenství proležela v nemocnici. Jiné faktory při výběru rodiče nezvažovali, jméno bylo dané od začátku. Co se týče názorů okolí, rodiče se setkali s nesouhlasnou reakcí ze strany Zdeňčina otce, jemuž se vybrané jméno nelíbilo: „Teda dědečkovi se nelíbilo, ten měl výhrady. Dědeček vždycky říkal – Michaéla (pozn. s důrazem na „e“). Jak jí budeme říkat? Jako Michaelo? Nelíbilo se mu to.“²⁰⁰ Na tuto připomínku se však rodiče neohlíželi a vybrané jméno zvolili. Oba zastávají

¹⁹⁸ Zdeňka (rodina C), roč. 1951, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

¹⁹⁹ Zdeňka (rodina C), roč. 1951, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

²⁰⁰ Zdeňka (rodina C), roč. 1951, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

názor, že výběr jména je pouze věcí rodičů. Zdeňka s manželem si volbu jména rozdělili. Jelikož otec pomocí medvídky vybral jméno pro první dceru, rozhodli se, že matka vybere jméno druhé dceři: „*Takže prostě první jméno vybral jakoby manžel, druhý jsem vybrala já.*“²⁰¹ Druhé dceři vybrala Zdeňka jméno Markéta a to proto, že se jí líbilo.

Babička z otcovy strany Iva²⁰² zvolila svým dětem jména René a Žaneta. Vybírala taková jména, která se jí líbila, ale také bylo důležité, aby se jména hodila k příjmení²⁰³: „*No asi spíš jenom fakt aby se to jméno líbilo. Taký samozřejmě aby šlo k příjmení. Jako aby to hezky znělo dohromady.*“²⁰⁴ Iva dále nechtěla zvolit typicky české jméno, ale vybírala mezi jmény cizího původu: „*No to já jsem vždycky inklinovala k těm francouzským jménům, mně se hrozně líbí. Proto je tak mám vlastně.*“²⁰⁵ Pro své děti nechtěla vybrat jména po rodičích, jelikož tato tradice se jí nelíbí z důvodu horšího rozlišování mezi členy rodiny: „*Že když potom se volá na jednoho, tak to se potom neví, jestli má přijít ten nebo ten.*“²⁰⁶ Jména pro své děti vybírala Iva specifickým způsobem a to podle literatury či filmu. Do kalendáře nenahlédla, jelikož ani jedno z vybraných jmen tam ještě nebylo zapsané: „*Takže spíš jako z knížek, z filmů... tam jsem ty jména viděla a líbily se mi.*“²⁰⁷ Jména vybírala pouze s manželem, a pokud příbuzní vybraná jména komentovali, nebrali rodiče připomínky v potaz: „*Hlavně my jsme si do toho povídat nenechali. To si myslím je věc hlavně těch rodičů.*“²⁰⁸ Iva také nevěděla předem pohlaví dítěte, takže vybírala jména pro obě pohlaví²⁰⁹.

Rodiče Michaela²¹⁰ a René²¹¹ vybrali jméno pro dceru Nelu mnohem dříve, než očekávali narození potomka, a to tehdy, když spolu začali chodit: „*A to jsme si prostě vymysleli asi v patnácti, když jsme spolu začali chodit. ...Takže jsme už od začátku věděli, že to bude Nela.*“²¹² Takové jméno vybrali podle kalendáře. Už jako „náctiletým“ se jim líbilo,

²⁰¹ Zdeňka (rodina C), roč. 1951, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

²⁰² Iva (rodina C), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

²⁰³ To, aby se jméno hodilo k příjmení, chtěli i zástupci generace dnešních rodičů z rodiny B.

²⁰⁴ Iva (rodina C), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

²⁰⁵ Iva (rodina C), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

²⁰⁶ Iva (rodina C), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka. Stejný argument, proč nechtěli volit jméno podle rodinné tradice, se objevil u mladší generace rodičů z rodiny A.

²⁰⁷ Iva (rodina C), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

²⁰⁸ Iva (rodina C), roč. 1956, SOU, rozvedená, prodavačka.

²⁰⁹ U prvního těhotenství měla připravená jména Žaneta a René. U druhého těhotenství jména Žaneta a Robert.

²¹⁰ Michaela (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, vdaná, dělnice.

²¹¹ René (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, ženatý, podnikatel.

²¹² Michaela (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, vdaná, dělnice.

takže když očekávali narození dcery, o jménu byli rozhodnuti ihned. Další faktory jako například, aby se jméno hodilo k příjmení, při výběru nezvažovali. V porodnici se dozvěděli, že dcera bude mít narozeniny blízko svátku, ale i kdyby tuto skutečnost věděli předem, vybrané jméno by jí přesto zvolili: „*Mně to nedošlo, když jsme si to teda hledali v kalendáři, ale i tak prostě byla to Nela.*“²¹³ Další dvě dcery se jmenují Tina a Emma a při výběru těchto jmen rodiče vybírali mezi jmény, která mají čtyři písmena, protože chtěli, aby mezi jmény dětí byl nějaký vztah. Opět však bylo důležité, aby se jim jméno líbilo. U první dcery byli rodiče o jménu rozhodnuti hned, u dalších dvou se rozhodovali mezi více variantami. Pohlaví všech dětí věděli rodiče předem a o jméně pro druhé pohlaví, tedy chlapce, vůbec nediskutovali. Jména vždy vybírali spolu a jako většina informátorů v mém výzkumu i oni zastávají názor, že výběr jména by měl být pouze věcí rodičů a radit by si do výběru nenechali. Neshody mezi partnery u první dcery nebyly, u dalších dvou rodiče o jménech diskutovali déle, jelikož v užším výběru měl každý jiné favority. Nakonec však otec ustoupil, podlehl manželčiným argumentům: „*Ale pak jsem teda přistoupil na manželky jméno.*“²¹⁴

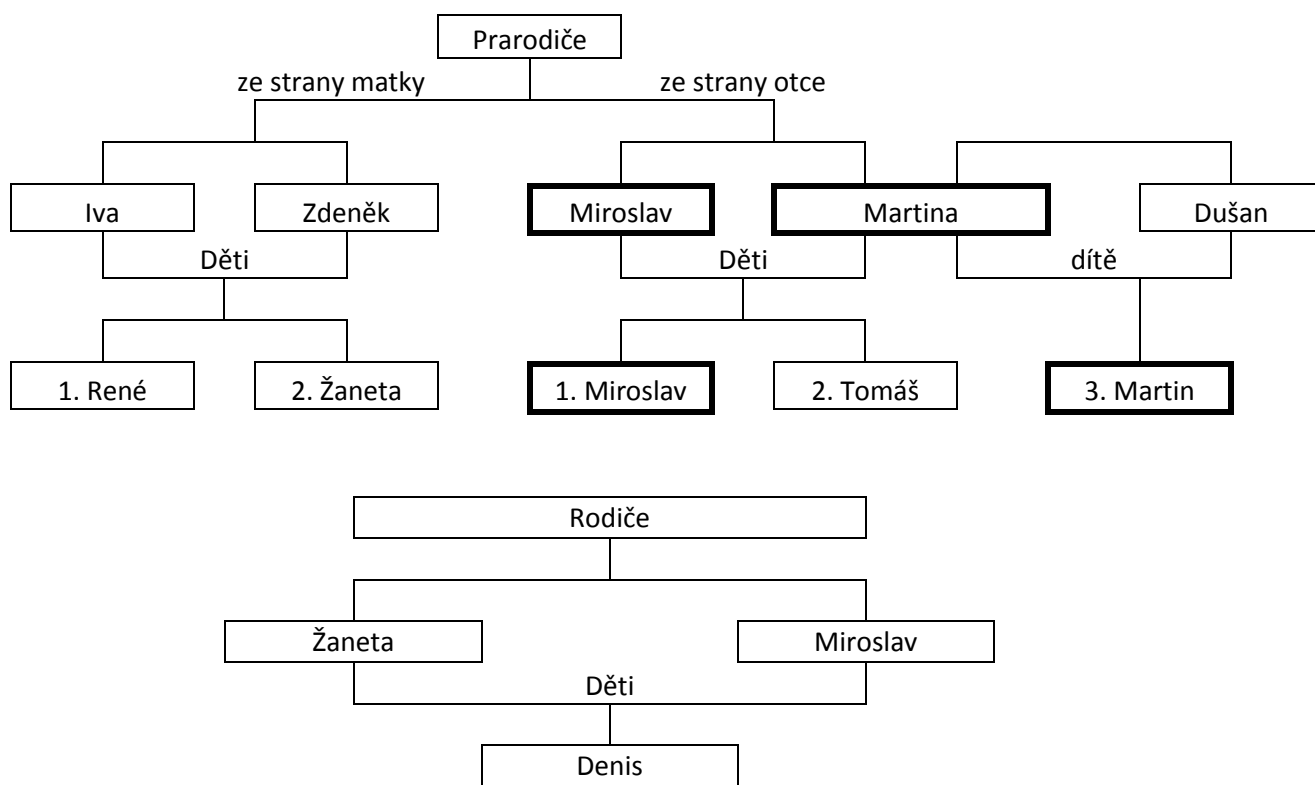
Nikdo z informátorů z rodiny C nevybíral jméno podle rodinné tradice. Představitelé generace dnešních rodičů vybírali jméno pouze s ohledem na to, aby se jim líbilo. Tento faktor byl důležitý i pro babičku ze strany otce, ta se však zajímala i o to, jak se jméno hodí k příjmení, a také vybírala mezi jmény cizího původu. Babička ze strany matky vybrala jméno pro první dceru specifickým způsobem, ale druhé dceři zvolila jméno proto, že se jí líbilo. Všichni informátoři z rodiny C se také shodli, že výběr jména je věcí rodičů.

²¹³ Michaela (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, vdaná, dělnice.

²¹⁴ René (rodina C), roč. 1973, SŠ s maturitou, ženatý, podnikatel.

Rodina D

Grafické znázornění jmen v rodině D:

Babička Martina²¹⁵ zvolila jméno pro svého prvního syna Miroslava podle rodinné tradice a přiznává, že ji ani nenapadlo zvolit jméno jiným způsobem: „...takže mě ani nenapadla jiná varianta, než ta, že prostě pojmenuju svoje první dítě po otci svého dítěte. Jo, prostě, že je to taková tradice, že by to tak asi mělo být.“²¹⁶ Ale váhala by v případě, že by se jí jméno manžela nelíbilo, zda toto jméno zvolit. Jiné okolnosti při výběru nezvažovala, ani se nerozhodovala mezi jinými jmény. Pohlaví u prvního dítěte Martina nevěděla, a tak vybírala jméno i pro dívku. Dcera by se jmenovala Lucie, protože se Martině toto jméno líbilo. Zvolit své jméno dceři nechtěla. Rodiče Martině radili, aby synovi nedávala jméno, které obsahuje písmeno „r“, aby v případě problémů s výslovností neměl syn problém se představit: „No, při tom prvním dítěti to mi moji rodiče říkali, ať mu ho nedávám, protože tam to bylo to r, jak jsem říkala. No a to bylo jediný, jediný, že mě tak jakoby ovlivňovali, že ať mu ho nedávám kvůli tomu r, že kdyby prostě nemohl to r vyslovit, že by to pro něj bylo komplikovaný na celý život.“²¹⁷ Ona si však jejich rad nevěšovala a zvolila jméno, které chtěla: „Ale já jsem to prostě

²¹⁵ Martina (rodina D), roč. 1965, SŠ s maturitou, vdova, zdravotní sestra.

²¹⁶ Martina (rodina D), roč. 1965, SŠ s maturitou, vdova, zdravotní sestra.

²¹⁷ Martina (rodina D), roč. 1965, SŠ s maturitou, vdova, zdravotní sestra.

*takhle chtěla, aby bylo po otci, ani jsem nad tím r nepřemýšlela.*²¹⁸ Jméno pro druhého syna Tomáše vybírala Martina podle módnosti a třetí syn se jmenuje Martin po matce. Pohlaví v těchto případech věděla, a tak se výběrem jména pro dívku nezabývala. Až u výběru jména pro tyto syny zvažovala i spojení jména s příjmením, aby to hezky znělo dohromady, nebo vybírala mezi krátkými jmény. Důležitým faktorem u všech synů bylo, aby se jednalo o česká jména. Cizí jméno by Martina dítěti nikdy nezvolila. Výběr jména pro Miroslava a Tomáše probíhal mezi rodiči bez obtíží. Největší problémy nastaly, když Martina vybírala jméno pro svého třetího syna, kterého má s druhým partnerem. Dlouho se s partnerem nemohli dohodnout na jméně, a proto se nakonec rozhodli zvolit svá jména: *„Tak jsme se potom už tak dohadovali, že jsme potom řekli, tak dobře, dáme ty jména po sobě. Prostě jsme se nemohli dohodnout.*²¹⁹ Martina nechtěla, aby její syn měl stejné jméno jako otec, a tak se s partnerem domluvili, že synovi zvolí mužskou podobu jejího jména. Jména pro syny vybírala Martina vždy s partnerem a se širším okolím se o výběru neradili.²²⁰

Jméno pro syna Denise vybrali rodiče Žaneta²²¹ a Miroslav²²² proto, že se jim líbilo: *„Hlavní u nás prostě bylo, aby se nám to jméno líbilo.*²²³ Sepsali si seznam pěti jmen, která se jim líbila, a z toho pak vybírali. Jména diskutovali spolu, ale hlavní slovo při výběru měla Žaneta: *„Tak nějaký připomínky tam asi prošly, byly tam, ale... já jsem si to nějak nakonec prosadila.*²²⁴ Původně chtěla zvolit synovi chorvatské jméno²²⁵, jelikož se jí líbí Chorvatsko a jejich národnost, ale s tím přítel nesouhlasil: *„Myslím, že přítelkyně tam měla vybrany ještě nějaký cizí jméno, ale to se mi moc nelíbilo.*²²⁶ Miroslav během rozhovoru poukázal na to, že i když se rodiče mohou o jménu dlouho dohadovat, stejně se nakonec nějak dohodnou: *„No je to samozřejmě vždycky tak, že jednomu se líbí jedno jméno, druhému zase ne... ale nakonec jsme se nějak domluvili.*²²⁷ Jméno, které Žaneta nakonec vybrala a na kterém se s partnerem shodli, měla spojené s kamarádem: *„No já jsem vlastně jako mladá měla kamaráda, kterej se mi líbil, byl hezkej, jmenoval se Denis, a pak jsem podle toho prostě vymyslela Denise.*²²⁸

²¹⁸ Martina (rodina D), roč. 1965, vdova, SŠ s maturitou, zdravotní sestra.

²¹⁹ Martina (rodina D), roč. 1965, SŠ s maturitou, vdova, zdravotní sestra.

²²⁰ Důvody, které vedly k volbě jména pro dítě Ivu, babičku ze strany otce, jsou zmíněné v předchozí podkapitole, jelikož obě Iviny děti (René a Žaneta) byly součástí mého výzkumného souboru.

²²¹ Žaneta (rodina D), roč. 1982, SŠ bez maturity, svobodná, žije s partnerem, kosmetička.

²²² Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

²²³ Žaneta (rodina D), roč. 1982, SŠ bez maturity, svobodná, žije s partnerem, kosmetička.

²²⁴ Žaneta (rodina D), roč. 1982, svobodná, žije s partnerem, SŠ bez maturity, kosmetička.

²²⁵ Josip.

²²⁶ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

²²⁷ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

²²⁸ Žaneta (rodina D), roč. 1982, SŠ bez maturity, svobodná, žije s partnerem, kosmetička.

Při výběru jména také rodiče zvažovali spojení jména a příjmení: „*Aby se to jméno k našemu příjmení hodilo.*“²²⁹ Zvolit jméno podle rodinné tradice Miroslav nechtěl, jelikož se sám jmenuje po otci a nelíbí se mu tato tradice z důvodu horšího rozlišování členů rodiny: „*Mám to už takhle s otcem a je to pak takový, že se volá starší – mladší, a to mě na tom jakoby štve.*“²³⁰ Pohlaví dítěte rodiče věděli předem a i přesto vybírali jméno pro dívku. Ta by se jmenovala Ela, jelikož se rodičům toto jméno líbí. Rodiče se o jméně pro syna se širším okolím neradili, ale reakce na vybrané jméno se objevily. Většinou to byly narážky na seriál *Denis postrach okolí*, kde hlavní hrdina je poněkud živé dítě. Okolí tedy prohlašovalo, že Denis z této rodiny bude také zlobivý. Žaneta přiznává, že se to u jejího syna potvrdilo.

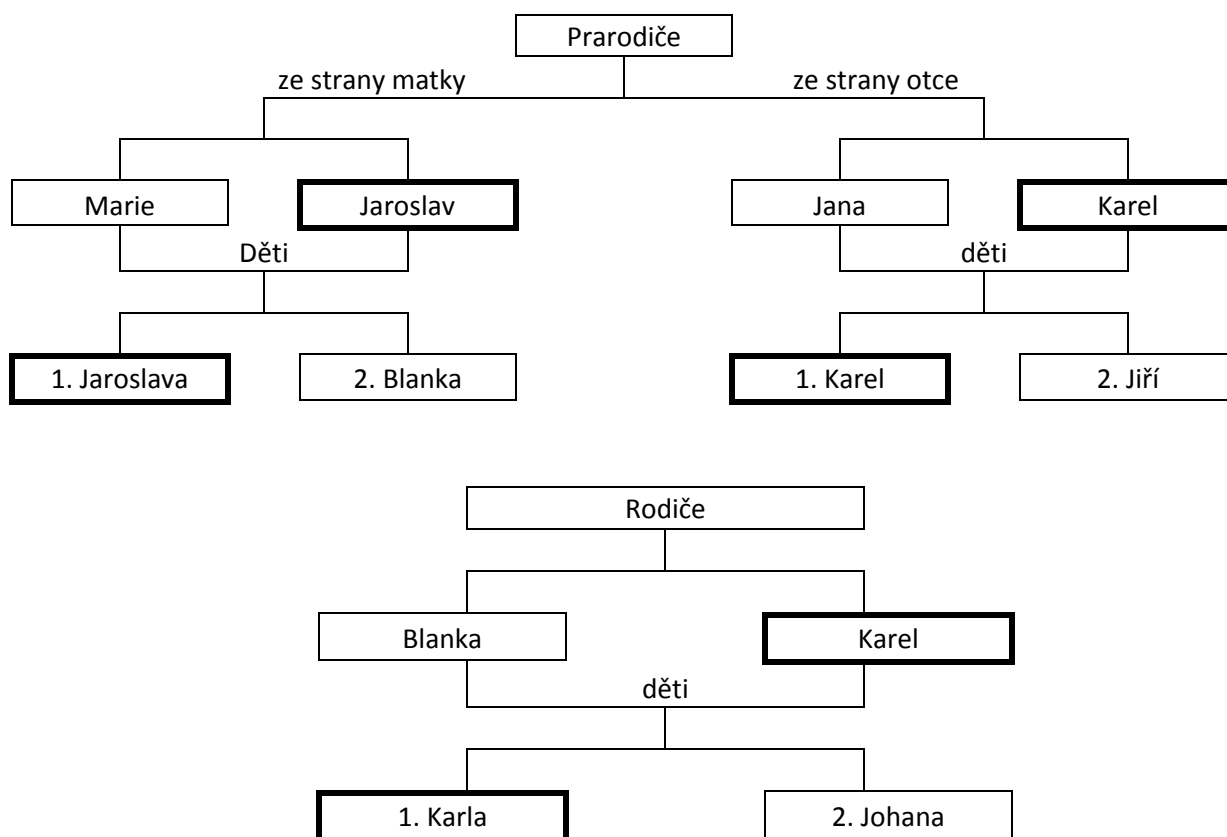
Důvody volby jména se v rodině D generačně rozcházejí, alespoň co se týče babičky ze strany otce. Tato představitelka generace prarodičů volila jméno podle rodinné tradice, oproti tomu její syn se snachou zvolili jméno, které se jim líbilo. Více se generačně shodují představitelé generace dnešních rodičů s babičkou ze strany matky. Ta také vybírala jméno hlavně s ohledem na to, aby se jí líbilo, a stejně jako její dcera i ona inklinuje k cizojazyčným jménům. Zároveň babička ze strany matky i rodiče dítěte při výběru jména také zvažovali, aby se vybrané jméno hodilo k příjmení.

²²⁹ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

²³⁰ Miroslav (rodina D), roč. 1985, SŠ s maturitou, svobodný, žije s partnerkou, elektrikář.

Rodina E

Grafické znázornění jmen v rodině E:

Babička Marie²³¹ s manželem mají dvě dcery, Jaroslavu a Blanku. Pro starší Jaroslavu vybírali jméno podle rodinné tradice, v tomto případě po otci, který si přál, aby se dcera jmenovala po něm. Rodinná tradice předávání jména po otci se tedy nemusí týkat jen synů, ale rodiče mohou dceři zvolit ženskou podobu otcova jména. Marie už během dospívání přemýšlela o jméně pro holčičku, a to v tom smyslu, že nechtěla, aby se dcera jmenovala po ní, jelikož se jí nelíbilo, jak ji doma oslovovali, když byla malá: „*Nechtěla jsem, aby se jmenovalo Marie, protože mně říkali Maru, a to se mi nelíbilo.*“²³² Pro dceru tedy měli rodiče připravené jméno Jaroslava, pro syna jméno Josef, protože manžel se narodil v den, kdy má svátek Josef. Zpětně Marie uznává, že dceři mohli zvolit kratší jméno: „*Protože když jsem pak viděla Jaroslava, jak je to takové dlouhé, kolik toho musí to dítě psát...*“²³³ Mezi jinými jmény se rodiče při výběru jména nerozhodovali. O jménu pro první dceru tedy rozhodoval převážně otec. Oproti tomu jméno pro druhou dceru vybrala Marie. Zvolila jméno Blanka,

²³¹ Marie (rodina E), roč. 1944, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

²³² Marie (rodina E), roč. 1944, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

²³³ Marie (rodina E), roč. 1944, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

protože se jí líbilo. Na jméno přišla díky kolegyni v práci, která se tak jmenovala. Marii zaujaly zejména podoby jména Blanka: „*A jednou, její manžel byl doktorand a dělal naproti s náma, a volal na ni Blani. Tak říkám, to jí aspoň nikdo nebude říkat škaredě, to je krásné jméno.*“²³⁴ Pokud by se narodil syn, jmenoval by se opět Josef. Výběr jména pro děti diskutovali rodiče pouze spolu. Jméno Jaroslava bylo širším okolím přijato dobře, připomínky se objevily u jména Blanka, konkrétněji Mariinu otci se jméno pro vnučku nezamlouvalo: „*No jako dědovi mému otci, se moc nelíbila.*“²³⁵

Babička Jana²³⁶ s manželem Karlem zvolili prvorozenému synovi jméno po otci. Jana tvrdila, že pojmenovat dítě podle rodinné tradice bylo v době, kdy očekávala narození potomka, běžné: „*Za nás bylo zvykem dávat jména po rodičích, takže jsme to tak taky udělali.*“²³⁷ Jiné okolnosti výběr jména neovlivňovaly. Pokud by se rodičům narodila dcera, pojmenovali by jí jménem Jana po matce. Rozhodujícím faktorem při volbě jména byla tedy rodinná tradice. Druhorozený syn se jmenuje Jiří, který vděčí za jméno svému bratrovi. Karel se totiž narodil v den, kdy vyletěl do vesmíru Jurij Gagarin. V porodnici se divili, proč mu rodiče nezvolili jméno Jiří, českou podobu jména Jurij. Jana svou volbu jména už nechtěla měnit: „*Už jsme na tom Karlovi byli s manželem domluvený, tak jsem to tak nechala.*“²³⁸ Jméno Jiří jim však utkvělo v paměti a dostal jej druhý syn. Pro dceru stále zůstávalo jméno Jana. Diskuze nad jmény pro syny probíhaly bez obtíží, rodiče se na obou jménech shodli a mezi jinými se nerozhodovali.

Rodiče Blanka²³⁹ s Karlem²⁴⁰ mají dvě dcery, Karlu a Johanu, a v obou případech chtěli při výběru jména zachovat rodinnou vazbu: „*No, my jsme chtěly tu vazbu, aby tam nějaká byla, jo, aby to nebylo úplně... prostě jen tak.*“²⁴¹ Proto vybírali mezi jmény, která mají členové rodiny, a která se jim líbila. Sepsali si seznam jmen v rodině a diskuze nad jmény tak probíhaly delší dobu. Zvolit své jméno Blanka nechtěla: „*Mně se to nelíbí no. A nelíbí se mi, když ty děti se jmenujou úplně stejně jako rodiče.*“ U prvorozené dcery si rodiče nenechali říct pohlaví dítěte: „*Protože my jsme to nechtěli vědět ... U Káji ne, protože*

²³⁴ Marie (rodina E), roč. 1944, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

²³⁵ Marie (rodina E), roč. 1944, SŠ s maturitou, vdaná, v důchodu.

²³⁶ Jana (rodina E), roč. 1943, SŠ bez maturity, vdaná, v důchodu.

²³⁷ Jana (rodina E), roč. 1943, SŠ bez maturity, vdaná, v důchodu.

²³⁸ Jana (rodina E), roč. 1943, SŠ bez maturity, vdaná, v důchodu.

²³⁹ Blanka (rodina E), roč. 1973, VŠ, vdaná, daňový analytik.

²⁴⁰ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel.

²⁴¹ Blanka (rodina E), roč. 1973, VŠ, vdaná, daňový analytik.

*jsme se chtěli nechat překvapit.*²⁴² Pokud by se narodil chlapec, jmenoval by se Štěpán, po Blančině otci. Jméno Karel se Blance nelíbí a nezamlouvají se jí ani podoby jména Kája nebo Karel pro chlapce: „*Mně se nelíbí jméno Karel. Mně se to na kluka nelíbí, je to takový tvrdý.*“²⁴³ Pokud by se narodil syn, mohlo by se stát, že by se s manželem o jménu dohadovali, protože on by chtěl zvolit jméno po sobě: „*Myslím, že kdyby to byl kluk, to první, tak bysme to asi řešili.*“²⁴⁴ Dcera dostala jméno po otci a jmenuje se Karla, jedná se tedy o ženskou podobu otcova jména. Někdy se Karla setkává s tím, když se představí jako Kája, že okolí předpokládá, že se jmenuje Karolína. Reakce na jméno před narozením dcery byly spíše negativní. O jméně, které rodiče vybrali, spousta lidí říkalo: „*Karla, to je hrozný jméno.*“²⁴⁵ Druhá dcera dostala jméno po babičce ze strany otce, ale jelikož je Jana často dávané jméno, rodiče zvolili jeho další variantu a to jméno Johana. V tomto případě se tedy rodinná tradice projevila částečně. Při výběru jména se objevil problém, jak by dceru rodiče oslovovali²⁴⁶, ale nad touto obavou nakonec zvítězilo to, že se jim jméno líbilo a že se jednalo o rodinnou vazbu: „*No, ale tam jsme měli trošku problém s těma zdobnělinama, jak jí vlastně budeme říkat. Ale zase tak rozhodující to nebylo.*“²⁴⁷ Blanka si vzpomíná, že když nastupovala do své první práce, kolegova dcera se jmenovala Johana, a Blanka si říkala, že takové jméno by dceři nedala. Na tomto příkladu vidíme, že preference jména a stejně tak představy v dětství, se mohou během života měnit. U obou dcer rodiče uvažovali pouze o českých jménech, cizí nechtěli. Karel dodal, že když žijeme v Čechách, měli bychom volit česká jména: „*No tak jsme Češi přece*“²⁴⁸. Blanka také chtěla, aby ve jméně nebylo příliš diakritiky pro ulehčení mezinárodního styku²⁴⁹: „*I když to vidím v práci, když člověk komunikuje, tak to ti cizinci, když už tam máš moc těch čárek, háčků, tak oni s tím mají problém a různě to komolaj.*“ O jménech, která vybírali, diskutovali rodiče pouze spolu, neradili se s bližními či okolím.

Všichni informátoři z rodiny E vybírali jméno podle rodinné tradice. Zatímco představitelky generace prarodičů volili jméno prvně narozeným dětem pouze podle tradice,

²⁴² Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel.

²⁴³ Blanka (rodina E), roč. 1973, VŠ, vdaná, daňový analytik.

²⁴⁴ Blanka (rodina E), roč. 1973, VŠ, vdaná, daňový analytik.

²⁴⁵ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel.

²⁴⁶ Mezi domácí podoby jména Johana, které tito rodiče používají, patří Johanka, Jony, Jóna, Joňuška, Joňulka (podoby, které používá matka) a Johanka, Joni (podoby, které používá otec).

²⁴⁷ Blanka (rodina E), roč. 1973, VŠ, vdaná, daňový analytik.

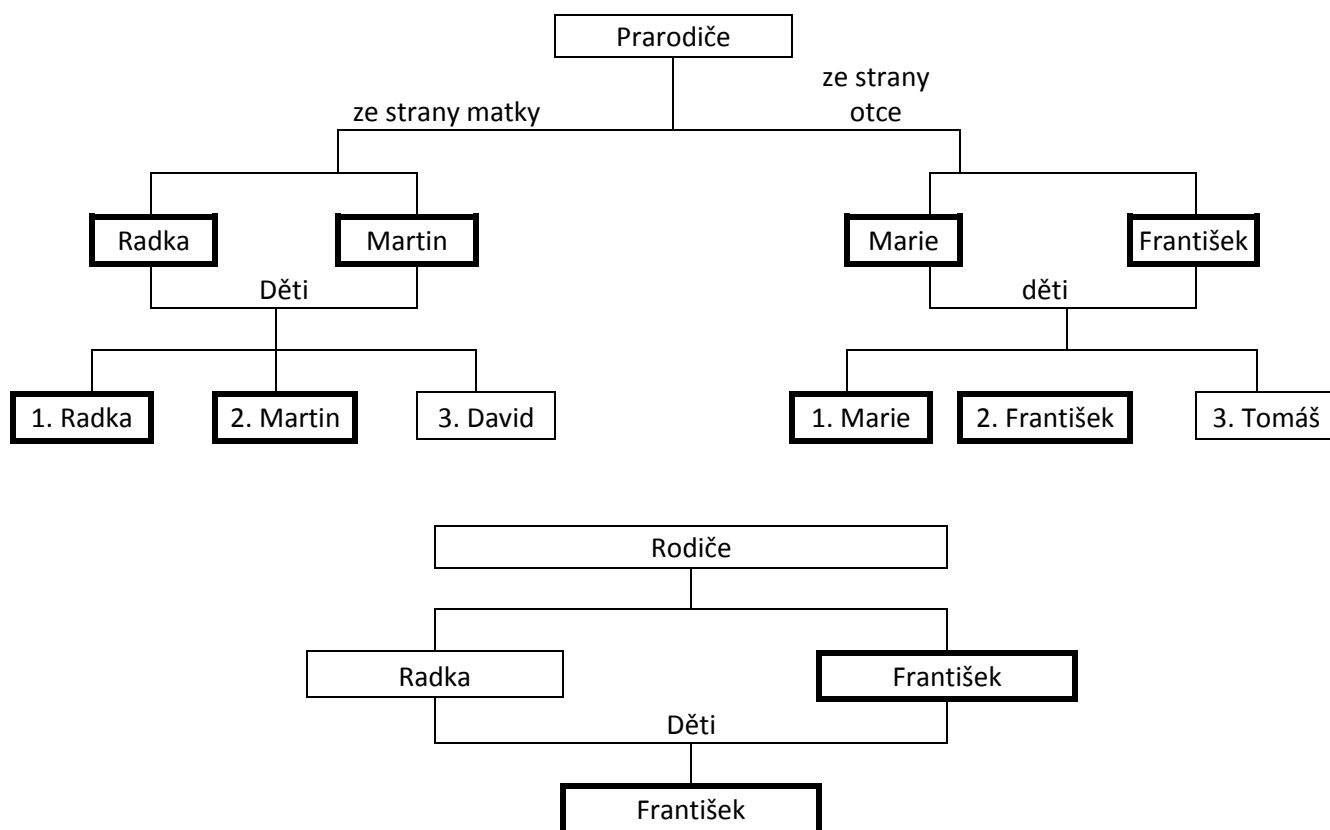
²⁴⁸ Karel (rodina E), roč. 1961, VŠ, ženatý, marketingový ředitel.

²⁴⁹ Jedná se o jeden z faktorů, kterými se obecně rodiče při volbě mohou zabývat. Srv. Kapitola 6.2 Jazykové vlivy.

jejich děti nad jménem uvažovali více. Chtěli zachovat tradici, ale vybírali ze jmen, která se vyskytla v rodině a která se jim hlavně líbila. Na oblíbenost jména dala generace prarodičů až u výběru jména pro děti narozené jako druhé v pořadí.

Rodina F

Grafické znázornění jmen v rodině F:

Babička ze strany matky Radka²⁵⁰ má tři děti²⁵¹. Výběr jména pro každé z nich probíhal jinak. U prvního dítěte se s manželem domluvili, že ona bude vybírat jméno pro syna, manžel pro dceru. Radka chtěla syna pojmenovat po otci, aby měl svého pokračovatele: „Protože manžel je jakoby prostřední, ze tří dětí, a už jakoby vnoučka jako pokračovatele tchána měli, takže jsem chtěla, aby měl i manžel pokračovatele.“²⁵² Manželovo jméno by synovi zvolila, i kdyby se jí dané jméno nelíbilo nebo kdyby se nehodilo k příjmení. Roli při výběru tedy hrála pouze rodinná tradice. Narodila se však dcera, které otec vybral jméno po manželce, také podle rodinné tradice. Prostřední syn pak získal jméno po otci. Třetí dítě by se v případě dívky jmenovalo po manželčině matce²⁵³ a jméno pro syna vybírali podle kalendáře, a to ta, která se jim líbila: „Tak jsme vybrali deset jmen. Každé si udělal

²⁵⁰ Radka (rodina F), roč. 1973, SŠ bez maturity, vdaná, pracuje ve státní správě.

²⁵¹ Podle narození – Radka, Martin, David.

²⁵² Radka (rodina F), roč. 1973, SŠ bez maturity, vdaná, pracuje ve státní správě.

²⁵³ Když byla Radka s prvním dítětem v osmém měsíci těhotenství, zemřela jí matka. Z toho důvodu chtěla vybrané jméno (Radka) změnit na jméno po mamince (Jana), ale v příslušných materiálech pro matriku bylo již zapsáno jméno Radka. Na matrice se dozvěděla, že jméno nejde změnit.

*svůj seznam, dali jsme to dohromady a na čem jsme se vlastně sešli, tak ty jsme nechali. A potom jsem teda vybrala já až v porodnici, to jedno ze dvou.*²⁵⁴ Rodiče při výběru jmen pro každé dítě chtěli, aby se jednalo o české jméno. Jména vybírali spolu a na jménech pro první dvě děti se shodli ihned. Delší diskuze probíhala až u výběru jména pro třetí dítě, kde se rodiče rozhodovali mezi více jmény.

Marie²⁵⁵, babička ze strany otce, s manželem Františkem také vybrali jména pro své děti společně, a to podle rodinné tradice – první syn získal jméno po otci, František, první dcera jméno po matce, Marie. Přesto během rozhovoru informátorka tvrdila, že tento faktor nehrál při výběru rozhodující roli, a kdyby se jim daná jména nelíbila, rodiče by je nezvolili: *„Ne, vyloženě takovou roli to tam nehrálo. To jsme se jenom tak domluvili. Jo, manžel souhlasil, já jsem to taky chtěla. Dřív bylo zvykem dávat jména po mámě, po tátovi. Asi jsme v tom trošku, když to řeknu, pokračovali. ... Ale zase kdyby se to nelíbilo, tak bysme to nedali.*²⁵⁶ Jméno pro druhého syna Tomáše vybírali podle toho, aby se jim jméno líbilo. Až zpětně zjistili, že se tak jmenoval dědeček z manželčiny strany, a tedy rodinná tradice tam také je. Dále rodiče dbali na to, aby vybraná jména byla česká, jelikož nejsou zastánci cizích jmen a například nebyli spokojeni, když dcera zvolila pro dceru jméno Vanessa. Nad tím, aby se vybraná jména hodila k příjmení, nepřemýšleli.

Rodiče Radka²⁵⁷ a František²⁵⁸ se domluvili, že jméno pro dceru vybere Radka a jméno pro syna manžel. Když se pak Radka dozvěděla, že se narodí syn, byla smířená s tím, že jméno vybere manžel a nezasahovala do jeho volby. Oba však měli stejný požadavek, aby se jméno hodilo k příjmení a aby se jednalo o české jméno. Radka pak dodala, že za jiných okolností by se při výběru zajímala i o cizí jména: *„Jako kdybych měla nějaký příjmení, ke kterému se hodí i cizí jméno, a měla asi partnera, kterej je tolerantní k cizím jménům, tak asi jako nevidím problém, určitě bych tam hledala.*²⁵⁹ František jméno pro syna vybíral podle rodinné tradice, tedy vybral synovi jméno po sobě. V jeho rodině nese toto jméno dlouhou tradici, František narozený v roce 2014 je už pátý v pořadí. Jméno pro syna měl tedy František vybrané v podstatě ihned a nad jiným nepřemýšlel. Jméno pro dceru Radka vybírala podle kalendáře, vybrala jména, která se jí líbila, jelikož pojmenovat dceru po sobě nechtěla.

²⁵⁴ Radka (rodina F), roč. 1973, SŠ bez maturity, vdaná, pracuje ve státní správě.

²⁵⁵ Marie (rodina F), roč. 1970, SŠ s maturitou, vdaná, pracovnice v zahradnictví.

²⁵⁶ Marie (rodina F), roč. 1970, SŠ s maturitou, vdaná, pracovnice v zahradnictví.

²⁵⁷ Radka (rodina F), roč. 1992, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

²⁵⁸ František (rodina F), roč. 1993, SŠ bez maturity, ženatý, servisní technik.

²⁵⁹ Radka (rodina F), roč. 1992, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

Dále zvažovala, aby se jméno hodilo k příjmení a aby se nejednalo o často dávané jméno. Radka se také přiznala, že nad rodnými jmény pro své děti přemýšlela ještě dříve, než jí tato otázka čekala, a to vždy, když byla ve vztahu a jména budoucích dětí vybírala tak, aby se hodila k příjmení partnera: „*Jo, tak pokaždý, s každým přítelem jinak, jo. Podle příjmení jsem to většinou dělala.*“²⁶⁰ Co se týče okolí rodičů, to se do výběru jména nezapojovalo. Prarodiče uznali, že tato záležitost se týká pouze rodičů dítěte: „*Všichni nám řekli, že si máme vybrat podle svého úsudku, ať si vybereme, co se nám líbí.*“²⁶¹ Tchána Radky dokonce potěšilo, jaké jméno dítěti snacha se synem zvolili, jelikož v rodině mají zažitou tradici pojmenovat prvorozeného syna jménem František: „*Je teda pravda, že třeba vim, že manželovo táta, jako muj tchán, ten se jmenuje taky František, tak na něm bylo vidět, že prostě je rád, že prostě tam je ten František.*“²⁶² Mezi rodiči při výběru jména k neshodám nedocházelo. Problémy by však mohly nastat, kdyby se narodila dívka. Otec by pravděpodobně požadoval matčino jméno, to by ale ona nechtěla.

V rodině F rodiče obou generací vybírali jména s ohledem na rodinnou tradici. Generace prarodičů pak jména pro další narozené děti vybírala podle toho, jak se jim jména líbí. V případě, že by se rodičům dnešní generace narodila dcera, výběr jména by ovlivňovaly jiné faktory než rodinná tradice. Babička ze strany matky a představitelé dnešních rodičů se shodují ve strategii výběru jména a to takové, že si obě generace rozdělily volbu jména podle pohlaví dítěte. V případě babičky ze strany matky vybírala ona jméno synovi a manžel dceři, u generace dnešních rodičů tomu bylo naopak, matka vybírala jméno dceři a otec synovi.

²⁶⁰ Radka (rodina F), roč. 1992, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

²⁶¹ Radka (rodina F), roč. 1992, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

²⁶² Radka (rodina F), roč. 1992, SŠ s maturitou, vdaná, v současné době na rodičovské dovolené.

Shrnutí

Většina informátorů zvolila více strategií výběru jména pro dítě a vybírala tak podle několika kritérií, zejména se jednalo o rodinnou tradici v kombinaci s tím, aby se dané jméno rodičům líbilo. Dále pak takovou strategii, aby se jim jméno líbilo v kombinaci s tím, jak se jméno hodí k příjmení. Informátoři v některých případech dbali na to, aby se nejednalo o často dávané jméno nebo aby od jména bylo možné vytvořit dostatek domáckých podob.

Co se týče generačního srovnání, zde se objevily jak rozdíly, tak shody. Když prarodiče vybrali svým dětem jméno podle rodinné tradice, pak i jejich děti často zvolily jména podle tradice. Pouze ojediněle, pokud prarodiče volili jména pro své potomky podle rodinné tradice, jejich děti pro své potomky tradici následovat nechtěli a rozhodujícím faktorem u nich bylo to, aby se jim jméno pro dítě líbilo. Pokud informátoři z generace prarodičů volili jména dětem hlavně podle toho, jaké se jim líbilo, zvolili vesměs tuto strategii výběru jména i jejich děti.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo na příkladu výzkumného vzorku zjistit, jak rodiče reflektují výběr jména pro dítě. Během výzkumu jsem sledovala rodiče prvorozeného dítěte, které se narodilo v letech 2010-2016, a zjišťovala tak strategie výběru dnešních rodičů, kteří se výběrem jména pro dítě zabývali poměrně nedávno. Zároveň jsem se zajímala i o strategii výběru jména a případné rozdíly ve strategii i názorech starší generace žen, přesněji babiček dítěte ze strany matky i otce. Na základě analýzy výzkumem shromážděných dat jsem dospěla k následujícím závěrům:

- Výběr jména ovlivňují různé faktory a reflektují to i informátoři obou generací rodičů z mého výzkumného souboru. Obecné názory informátorů na to, jak rodiče vybírají jméno pro potomka, se různí. Převážná část informátorů zastává názor, že rodiče vybírají takové jméno, které se jim líbí. Mezi další názory, které informátoři uváděli, patří, že rodiče obecně volí jméno podle společenské oblíbenosti jména, rodinné tradice nebo podle toho, jak se jmenují jejich oblíbené populární osobnosti.²⁶³
- Informátoři z obou generací rodičů vnímají rozdíl mezi tím, jak rodiče vybírají jméno pro dítě dnes, a jak jméno vybírali dříve. Největší rozdíl spatřují v dávání jmen podle rodinné tradice, které dříve patřilo k hlavním důvodům výběru jména. Někteří informátoři obou generací rodičů však tvrdí, že se dnešní rodiče k této strategii výběru vrací. Dále se informátoři obou generací rodičů shodují na tom, že dnes rodiče častěji podléhají módním vlivům.
- Některé oslovené ženy, jak z generace prarodičů, tak z generace dnešních rodičů, přenesly do výběru jména pro své děti představy z dětství či jiné dlouhodobé úvahy o jméně. Například zvolily dítěti jméno, pro které se rozhodly, ještě podstatně dříve než očekávaly narození potomka, nebo naopak si určily, které jméno budoucímu dítěti nezvolí.
- V naprosté většině rodiče obou generací rodičů vybírali jméno pro potomka pouze s partnerem/partnerkou. Zároveň se všichni shodují na tom, že by to tak mělo být, a okolí by do výběru jména zasahovat nemělo. V případě, že okolí rodičům radilo, nebrali rodiče tyto rady v potaz, ale zvolili takové jméno, na kterém se spolu shodli.

²⁶³ Tyto faktory skutečně odpovídají faktorům, které nejčastěji ovlivňují výběr jména. Srv. Kapitola 6 – Faktory ovlivňující výběr jména.

- S nesouhlasnými reakcemi se v mém výzkumu setkávaly spíše představitelky generace prarodičů. Ojediněle se u této skupiny rodičů stalo zvolené jméno důvodem k hádce. Představitelé generace dnešních rodičů se setkávaly s negativními reakcemi, pouze pokud dítěti zvolili poněkud neobvyklé jméno.
- Většina představitelů obou generací rodičů se na jméně pro dítě shodla rychle a bez problémů. Ojediněle rodiče nad jmény vedli delší diskuze a dlouho nemohli mezi jmény vybrat to „pravé“ pro jejich potomka. V mém výzkumu se objevily i rodiny, v nichž ženy měly při výběru jména hlavní slovo.
- V několika případech si rodiče volbu jména pro dítě rozdělili podle pohlaví nebo pořadí narozeného dítěte, například otec vybral jméno pro dceru, matka pro syna a naopak.
- Většina informátorů z generace dnešních rodičů věděla předem pohlaví potomka, ale přesto vybírali jméno i pro druhé pohlaví, jelikož před porodem se do formuláře vyplňují jména pro obě pohlaví. Někteří se však výběrem jména pro druhé pohlaví nezabývali tak důkladně. Ojediněle si informátoři pohlaví potomka říct nedali a chtěli se nechat překvapit. Generace prarodičů v naprosté většině vybírala jméno pro obě pohlaví, jelikož pohlaví potomka předem nevěděli.
- Převážná část informátorů obou generací rodičů vybírala mezi českými jmény. V některých případech rodiče, a to z generace prarodičů, neřešili, zda se jedná o české nebo cizí jméno. Ojediněle informátoři volili mezi jmény, která nejsou typicky česká.²⁶⁴
- Reflexe důvodů volby jména pro dítě ukázala, že způsob, jakým rodiče vybírají jméno pro své děti a jakými faktory se při výběru nechávají ovlivnit, je velmi individuální. Často se výběr jména netýká pouze jedné strategie výběru, ale rodiče zvolí svému dítěti jméno z několika různých důvodů. Nejčastěji informátoři obou generací rodičů volili dítěti jméno na základě rodinné tradice nebo takové jméno, které se jim líbilo. Dále rodiče volili jména podle rodinné tradice v kombinaci s tím, aby se jim dané jméno líbilo, nebo jméno volili takové, které se jim líbí v kombinaci s tím, jak se jméno hodí k příjmení rodičů.

²⁶⁴ Informátorky Iva a Žaneta z rodiny D, shodou okolností se jedná o matku s dcerou.

- V mém výzkumném souboru se projevily generační shody, ale i rozdíly. Představitelé generace dnešních rodičů často následovali důvody, které k volbě jména vedly jejich rodiče. Tato tendence se projevovala zejména ve strategii výběru jména podle rodinné tradice.

Navzdory skutečnosti, že rodiče zvažují při volbě jména pro potomka více faktorů a často podléhají módním vlivům, v mém výzkumném souboru se ukázalo, že u rodičů stále převládá rodinná tradice jako jeden z hlavních faktorů, který ovlivňuje jejich volbu.²⁶⁵

²⁶⁵ Pro lepší viditelnost rodinné tradice v dané rodině, jsem v grafickém znázornění rodiny použila výraznější ohraničení u jmen, která byla vybrána podle rodinné tradice.

Seznam literatury

DISMAN, Miroslav.

Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele. Vyd. 3., dotisk. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.

GERITZEN, Doreen.

Naming Children in a Globalizing World. *Acta onomastica*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2006, s. 177-184. ISBN 80-86496-34-1.

HÁJKOVÁ, Eva; KVÍTKOVÁ, Naděžda; MICHALOVÁ, Blanka a kol.

Vlastní jméno jako prostředek sociální symboliky. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-185-0.

HENDL, Jan.

Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KARLÍK, P., M. NEKULA a J. PLESKALOVÁ.

Encyklopedický slovník češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X.

KNAPPOVÁ, Miloslava.

Jak se bude vaše dítě jmenovat? Vyd. 4. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1349-0.

KNAPPOVÁ, Miloslava.

O proměnlivosti repertoáru rodných jmen. In: KUKLÍK, Jan. *Přednášky z 33. běhu Letní školy slovanských studií.* Praha: Karolinum, 1992, s. 65–72. ISBN 80-7066-637-4.

KNAPPOVÁ, Miloslava.

Rodná jména v Česku v 21. století. In: ČORNEJOVÁ, Michaela a KOSEK, Pavel. *Jazyk a jeho proměny: prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu.* Brno: Host, 2008, s. 121–132. ISBN 978-80-7294-301-2.

KNAPPOVÁ, Miloslava.

Rodné jméno v jazyce a společnosti. Praha: Academia, 1989. ISBN 80-200-0167-0.

KOPEČNÝ, František.

Průvodce našimi jmény. 2. přepracované a rozšířené vyd. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-200-0016-X.

Loni se narodilo přes sedm set dětí. *Zpravodaj města Strakonice*. 2015, ročník 17, č. 2/2015. [online]. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

LUKEŠOVÁ, Anežka.

Jaká jména byla mezi rodiči oblíbená v roce 2015. *Zpravodaj města Strakonice*. 2016, ročník 17, č. 2/2016. [online]. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

LUKEŠOVÁ, Anežka.

Jména dětí narozených v roce 2012 ve strakonické porodnici. *Zpravodaj města Strakonice*. 2013, ročník 15, č. 2/2013. [online]. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

LUKEŠOVÁ, Anežka.

Jména narozených dětí ve strakonické porodnici v roce 2010. *Zpravodaj města Strakonice*. 2011, ročník 13, č. 2/2011. [online]. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

LUKEŠOVÁ, Anežka.

Jména narozených dětí v roce 2011 ve strakonické porodnici. *Zpravodaj města Strakonice*. 2012, ročník 14, č. 2/2012. [online]. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

LUKEŠOVÁ, Anežka.

Mezi novorozenci vládli Jan a Tereza. *Zpravodaj města Strakonice*. 2014, ročník 16, č. 2/2014. [online]. Dostupné z: <http://www.strakonice.eu/zpravodaj>.

PLESKALOVÁ, Jana.

Vlastní jména osobní v češtině. Brno: Masarykova univerzita, 2014.

ISBN 978-80-210-6939-8.

STRAUSS, Anselm, CORBINOVÁ, Juliet.

Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie. Brno: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

ŠRÁMEK, Rudolf.

Úvod do obecné onomastiky. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. ISBN 80-210-2027-X.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol.

Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VAN GENNEP, Arnold.

Přechodové rituály: systematické studium rituálů. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-178-6.

Internetové zdroje

Bibliografické odkazy a citace dokumentů [online]. Dostupné z: <http://www.citace.com/CSN-ISO-690.pdf>

Zákon č. 300/200 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů [online]. [2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-301>

Přílohy

Příloha č. 1 – Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rodná jména chlapců narozených na Strakonicku v letech 2010-2015

Tabulka č. 2: Rodná jména dívek narozených na Strakonicku v letech 2010-2015

Tabulka č. 3: Rodná jména chlapců narozených v České republice v letech 2010-2015

Tabulka č. 4: Rodná jména dívek narozených v České republice v letech 2010-2015

Příloha č. 2 – Přehled souboru respondentů

Rodina A

Jméno	Rok narození	Vzdělání	Rodinný stav	Zaměstnání	Bydliště
Blanka	1952	SŠ s maturitou	rozvedená	v důchodu	Volyně
Lucie	1981	VŠ	vdaná	úřednice	Volyně
Milada	1955	SŠ bez maturity	vdaná	celní deklarantka	Mutěnice
Jiří	1981	SŠ s maturitou	ženatý	vedoucí školní jídelny	Volyně

Rodina B

Jméno	Rok narození	Vzdělání	Rodinný stav	Zaměstnání	Bydliště
Hana	1961	VŠ	rozvedená	učitelka ZŠ	Strakonice
Hana	1983	SŠ s maturitou	vdaná	rodičovská dovolená	Strakonice
Zdeňka	1962	SŠ bez maturity	vdaná	nezaměstnaná	Strakonice
Roman	1983	SŠ bez maturity	ženatý	truhlář	Strakonice

Rodina C

Jméno	Rok narození	Vzdělání	Rodinný stav	Zaměstnání	Bydliště
Zdeňka	1951	SŠ s maturitou	vdaná	v důchodu	Strakonice
Michaela	1973	SŠ s maturitou	vdaná	dělnice	Strakonice
Iva	1956	SŠ bez maturity	rozvedená	prodavačka	Strakonice
René	1973	SŠ s maturitou	ženatý	podnikatel	Strakonice

Rodina D

Jméno	Rok narození	Vzdělání	Rodinný stav	Zaměstnání	Bydliště
Iva	1956	SŠ bez maturity	rozvedená	prodavačka	Strakonice
Žaneta	1982	SŠ bez maturity	svobodná	kosmetička	Strakonice
Martina	1965	SŠ s maturitou	vdova	zdravotní sestra	Strakonice
Miroslav	1985	SŠ s maturitou	svobodný	elektrikář	Strakonice

Rodina E

Jméno	Rok narození	Vzdělání	Rodinný stav	Zaměstnání	Bydliště
Marie	1944	SŠ s maturitou	vdaná	v důchodu	Strakonice
Blanka	1973	VŠ	vdaná	daňový analytik	Strakonice
Jana	1943	SŠ bez maturity	vdaná	v důchodu	Strakonice
Karel	1961	VŠ	ženatý	marketingový ředitel	Strakonice

Rodina F

Jméno	Rok narození	Vzdělání	Rodinný stav	Zaměstnání	Bydliště
Radka	1973	SŠ bez maturity	vdaná	státní správa	Litochovice
Radka	1992	SŠ s maturitou	vdaná	rodičovská dovolená	Střítež
Marie	1970	SŠ s maturitou	vdaná	pracovnice v zahradnictví	Střítež
František	1993	SŠ bez maturity	ženatý	servisní technik	Střítež

Příloha č. 3 - Osnova k rozhovoru

Názor na volbu jména obecně

- Podle čeho si myslíte, že rodiče dnes vybírají jméno pro své dítě?
- Zdá se Vám, že je rozdíl mezi jmény, která dávají rodiče dětem dnes a jmény, která děti dostávaly dříve (generaci před vámi)? V čem vidíte tento rozdíl?

Osobní zkušenosti

- Přemýšlel/a jste již v dětství/dospívání jak byste chtěl/a, aby se Váš potomek jmenoval? Pokud ano, vzpomenete si, jak tyto představy vypadaly?
- Vzpomenete si, kdy jste jméno pro Vašeho potomka začali vybírat?
- Kdy je podle Vás vhodná doba nad jménem přemýšlet?
- Jakým způsobem jste jméno vybírali? Co vše jste zvažovali?
(Doplňující otázky: Zohledňovali jste délku jména? Zda lze od jména vytvořit domácí podoba, zdobnělina? To, aby se hodilo k příjmení? Zajímali jste se o význam jména? Zohledňovali jste zvukovou stránku jména – aby hezky znělo společně s příjmením? Pojmenovali jste dítě po někom konkrétním?)
- Mezi jakými jmény jste se rozhodovali?
- Proč jste vybrali právě jméno, které jste vybrali?
- Znali jste předem pohlaví potomka?
- Měli jste připravená jména pro obě pohlaví? Jaká jména to byla? (Proč zrovna toto jméno?)
- Kdo všechno se podílel na výběru?
- Nechali jste si radit od příbuzných, přátel? Jak Vám radili? Byly některé rady užitečné?
- Vzpomínáte si na nějaké problémy, které provázely výběr jména? (Neshody mezi vámi a partnerem.) Shodli jste se ihned nebo vedli dlouhé diskuze?
- Vzpomínáte si na nějaké jméno, které chtěl partner zvolit, a Vám se nelíbilo? A proč se Vám nelíbilo?
- Jaké jméno byste dítěti nikdy nedali? A proč?
- Jak bylo vybrané jméno přijato Vaším okolím?
- Když se podíváte na vybrané jméno zpětně, změnili byste svou volbu? Případně jak? Jaké jméno byste vybrali?

- Jaké domácí podoby jména jste pro dítě používali, když bylo malé/používáte?

Základní údaje

- Rodné jméno respondenta
- Rok narození respondenta
- Rodné jméno dítěte/děti
- Rok narození dítěte
- Rodinný stav
- Místo bydliště
- Dosažené vzdělání
- Zaměstnání

Příloha č. 4 – Rozhovor s informatorkou Hanou²⁶⁶

Podle čeho si myslíte, že rodiče dnes vybírají jméno pro své dítě?

Tak já si myslím, že vybírají podle toho, jak se jmenujou rodiče, to taky už teď je, že je to takovou tradicí, že buď je to v rodině po rodičích, nebo prarodičích. Už se k tomu ti rodiče dnes vrací. No a jsou teda v podstatě taky rodiče, který vybírají hodně módní jména, takže dávaj třeba anglický jména, nebo dávaj německý jména. Prostě těch důvodů je asi víc, u každého něco jinýho.

Zdá se Vám, že je rozdíl mezi jmény, která dávají rodiče dětem dnes a jmény, která dávali dříve?

Já si myslím, že vopravdu se vrací k tradicím, takže se někteří rodiče vlastně vrací k těm původním jménům, k těm staročeským, a zase jak říkam, jsou ovlivnění už tou dobou, takže vlastně taky hodně chtějí napodobovat něco, co jde vlastně ze západu, co jde z Anglie, a tak dále.

Přemýšlela jste již v dětství nebo dospívání jak byste chtěla, aby se Vaše dítě jmenovalo?

Myslím si, že jako jestli v dětství, to nevím, že bych chtěla ... ale nějaký jména jsem určitě měla, typy který se mi třeba líbily, podle spolužaček ... ale že bych asi jako úplně v raným dětství přemýšlela o tom, jak se moje dítě bude jmenovat, to asi ne.

Ani během dospívání?

Tak v dospívání ... tak my jsme se asi brali docela dost brzo, ve dvaadvaceti, tak nevím... Teď dneska už možná v dospívání nad tím mladí přemýšlí, když mají děti spíše až ve 30, ale v těch dvaadvaceti už jsme asi měli víceméně rozhodnuto, co bysme asi chtěli tomu dítěti dát za jméno.

Vzpomenete si, kdy jste jméno pro Vašeho potomka začali vybírat?

Asi jsme začali vybírat tehdy, když jsem už byla těhotná.

²⁶⁶ Hana (rodina B), roč. 1961, VŠ, rozvedená, učitelka ZŠ.

Kdy je podle Vás vhodná doba nad jménem přemýšlet?

Tak já si myslím, že možná, že padají nějaký návrhy, když spolu mladý chodí, že už tehdy nad tím přemýšlejí, jak by asi chtěli, aby se jejich děti jmenovali, ale asi aktuální je to především tehdy, když žena otěhotní.

Jakým způsobem jste jméno vybírali?

No jestli si na to ještě vzpomenu, už je to teda docela dlouho ... no tak jak jsme vybírali. První teda co bylo, tak dívčí jméno bylo určitě tak, že se bude jmenovat po mně, protože můj manžel se jmenoval zvláště (*pozn. Lubor*), takže tam jako nechtěli jsme, aby se jmenoval kluk po něm ... takže jsme nakonec vybrali ryze český jméno Honza a toho jsme chtěli.

Co vše jste při výběru zvažovali?

Co všechno ... v té době se to ještě moc nebralo, jestli se to hodí k příjmení nebo jestli to jméno nebude moc dlouhý ... prostě se tam u nás asi neřešilo, takže to byla volba spíše, jestli po rodičích nebo to, co se nám líbí, ke komu máme z rodiny větší vazbu...

Mezi jakými jmény jste se rozhodovali?

Asi to bylo dost jednoznačný. U prvního dítěte to bylo po mně, takže to byla Hanča. A byl to Honza, byl to Honzík. Tam to bylo úplně jednoznačný. Ne, vlastně tam ... jo, to měl být Lukáš! Tak se omlouvám. U prvního dítěte to byl vopravdu Lukáš. Moc mi to rozmlouvali, protože ... já jsem si to teda nakonec taky potvrdila, protože Lukáš Šimek – tak š š, to nezní moc dobře. No tak nakonec se to teda vyřešilo, narodila se nám holčička. Češtinářsky sice ten Lukáš Šimek moc nezněl, ale nicméně, když by to kluk byl, tak by to Lukáš byl. Ať to zní nebo nezní, protože nám se to líbilo. A u druhého teda jsem ... to byl Honza, tedy Honzík, ten se nám jako líbil ... a holčina měla být v podstatě Markéta (*pozn. druhé dítě se skutečně jmenuje Markéta*). Jinak holčinu jsem volila, Haničku, že se mi líbilo to jméno, protože se dá hodně teda jmenovat, je hodně způsobů, jak na to dítě volat. Kromě toho, že nesnášíme obě dvě „Hana“, což se nám zdá hodně tvrdé, tak vopravdu bylo vod Hanky, Hanči, Haničky, Haniny. Tak to jméno se dá vopravdu hodně říkat, hodně to hrálo roli, aby to prostě mělo hodně podob, aby se dalo říct několika způsoby. No, i když u té druhý jsem to zase moc neřešila. Můj otec mi říkal, zvol takový, který se jim bude lépe psát. Je to fakt, že to krátký jméno se lépe píše a moc tím nemučíme děti. A to druhý jsem tedy zvolila Markéta. Asi protože jsme bydleli i na malým náměstí, je tam kostel sv. Markéty, líbilo se mi to jméno. A

třetí by byla asi Tereza. Třetí nebylo, ale kdyby to byla holka, tak by to byla Tereza. Tohle jméno se mi taky vždycky moc líbilo.

Znali jste předem pohlaví potomka?

Ne, to se dříve ještě nedělalo. Byli jsme rádi, že děti máme. A jestli to bude holka nebo kluk, to jsme neřešili.

Kdo všechno se podílel na výběru jména?

Myslím si, že jsme se podíleli oba dva, jako rodiče, nicméně jsme dávali i na to, že jsme to diskutovali s rodiči, ale ti nás nijak neovlivňovali v tomhleto. Hlavně to byla naše věc. Jo, poradili, vyjádřili se k vybraným jménům, ale konečný slovo jsme měli my s manželem.

Takže jste si nechali radit od příbuzných, přátel?

Jako poradit asi ano, diskutovali jsme to, nějak nás to ale neovlivňovalo. A že by někdo prosazoval, že by to jméno chtěl mít po sobě, to ne, to jsme jako nikdy neřešili.

Vzpomínáte si na nějaké problémy nebo neshody, které provázely výběr jména?

Ne ne, žádné.

Vzpomínáte si na nějaké jméno, které chtěl partner zvolit, a Vám se nelíbilo?

Ne.

Jaké jméno byste dítěti nikdy nedala?

Já si myslím, že každý jméno, pokud se hezky vysloví, tak je hezký. Takže záleží vopravdu na partnerech, jak zvolí. A v podstatě každý jméno, pokud se dobře řekne a dobře vysloví, a myslí se to upřímně, tak má svojí váhu a myslím si, že nemám žádný, který bych vyloženě řekla, že nechci dát. Je to vopravdu na těch rodičích, je to jejich věc, co zvolí. Já teda teď řeknu osobně, že bych nikdy nedala dítěti ty jména, který se přejímají a nemají ryze český nádech.

Takže u Vás také hrálo roli, aby jméno mělo český charakter?

Jako u nás se to nikdy jako neřešilo, všechny ty jména byly v podstatě český. V dnešní době se to ale řeší. No já si myslím, že v tý době, co jsme byli my, tak jsme nikdy nedávali ty anglický nebo takový jména. Tak to nebylo. A asi by nás to ani nenapadlo.

Jak bylo vybrané jméno přijato Vaším okolím?

Jo, líbilo se.

Nikdo s ním neměl problém?

Já si myslím, že ... já nevím no, tohleto jsou otázky, který myslím si, že by s tím nikdo nikdy neměl mít problém, když se dítěti dá jméno, tak aby se kalkulovalo, jestli se mu má dát něco jiného ... prostě to je rodičův věc a já si myslím, že jak říkám, já jsem s tím teda problém nikdy neměla.

Když se podíváte na vybrané jméno zpětně, změnila byste svou volbu?

Ne.

Jaké domácí podoby jmen jste pro dcery používala, když byly malé?

Jako když byly děti malé ... pro Haničku to bylo jasné, tam byly ty všechny možné verze, který mohly být. To znamená od Haniny, až počínaje do dneška jí teda asi možná říkám trochu zdobněle Hanča a tak dále, Hanka. Nikdy jsem teda nepoužívala tu formu Hana, protože to jsem neměla ráda ani já, a to by asi bylo v nejkrajnějším, kdybych jí tak řekla ... asi jsem jí v životě takhle nikdy nepojmenovala. Když nás takhle někdo pojmenoval tak jsme vždycky trochu strnuly. No a co se týče ... moje mamka mně říkala Handulice. Možná, že to zní naprosto strašně, možná urážlivě ... a prostě možná, že to zní jakoby hanlivě. Ale pro mě to bylo jinak, protože to bylo od mé mamky, tak prostě ta přezdívka Handulice prostě ... jsem jí měla ráda. No a co se týče Markéty, tak jsme museli trochu mít přezdívky, protože ona do prvního roku docela špatně mluvila. Nebo i po prvním roce. Takže tam nám potom logopedi říkali, že dlouho nevyloví slovo Markéta, který pro ni bylo docela složitý. Takže začali jsme od slova Ája ... ale teda už zpočátku jsem jí nechtěla tak říkat. Takže byla Ája protože to se jí vyslovovalo dobře. A pak jsme jí docela začali říkat přezdívkou Mafík. A to jí možná někdy zůstalo. A jinak je to Markét, že se to zkracovalo. Je fakt, že ta Markéta se zase tolik nedá říct, jako ta Hanka, protože vlastně tam, ať už je to jako Hana, nebo tak, tak se dá říct různými způsoby. Ta Markéta jde jenom Markéta nebo Markétka. No a tam jsme museli kvůli té vadě řeči mít i to, že i když to byla Markétka, tak prostě dlouho to byla Ája, no a pak byl Mafík.

Základní údaje

- Rodné jméno respondenta: Hana
- Rok narození respondenta: 1961
- Rodné jméno dítěte: Hana
- Rok narození dítěte: 1983
- Rodinný stav: rozvedená
- Bydliště: Strakonice
- Dosažené vzdělání: VŠ
- Zaměstnání: učitelka ZŠ